

# SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII

CELOVEC, SOBOTA, 26. JULIJ 1952

ŠTEV. 51 (511)

## Mosadek spet na krmilu

Dva dogodka sta ponovno utrdila Mosadekov položaj. V Teheranu ga je parlament določil za novega ministrskega predsednika perzijske vlade, kar je šah kasneje tudi potrdil, medtem ko je v Haagu mednarodno sodišče razsodilo, da ni pristojno v angleško-perzijskem petrolejskem sporu.

Demonstracije v perzijskih mestih, ki so povzročile Sultanehov padec in prinesle spet Mosadeka na površje, so pokazale svojo težo tudi v parlamentu: od 63 prisotnih poslancev jih je 61 glasovalo za Mosadekovo imenovanje na predsedniško mesto. V proglasu na perzijsko ljudstvo je Mosadek sporočil, da sprejema mandat za sestavo vlade in pozval prebivalstvo, naj ohrani mir. Sultaneha pa je dal aretirati. Le-ta pa je baje pobegnil in se sedaj skriva. Nepotrjena poročila pravijo, da je že zapustil deželo.

V Haagu je mednarodno sodišče sklenilo, da ni pristojno razsojati v sporu med iransko vlado in angleško petrolejsko družbo „Anglo-Iranian Oil Company“, kar prav tako predstavlja Mosadekovo zmago.

Anglija je svoj spor s Perzijo prvič predložila mednarodnemu sodišču 26. maja 1951. 5. julija istega leta je sodišče izdalo začasen sklep, ki priporoča vladam, naj do dokončne razsodbe spoštujejo obstoječe stanje. Perzija je protestirala in zatrjevala, da sodišče nima pravice intervenirati. Na povabilo sodišča, naj utemelji svojo tezo, je teheranska vlada najprej odgovorila odklonilno, v letošnjem maju pa je Mosadek bil sam v Haagu in branil svoje stališče.

Pravni svetovalec angleškega zunanjega ministrstva, ki je obenem zastopal angleško stališče pred mednarodnim sodiščem, je izjavil, da bosta angleška vlada in petrolejska družba še vedno imeli „vsakogar, ki bi kupil ali prevažal iranski petrolej, za kupca ali prevoznika ukradenega blaga“ in da bo družba verjetno izročila zadevo drugim sodiščem.

## Vojaški preobrat v Egiptu

Zadnja vladna kriza v Egiptu, ki se je začela koncem preteklega tedna in ki jo je kralj Faruk hotel premestiti z imenovanjem Hilali paše za ministrskega predsednika, je povzročila vojaški preobrat v noči od torka na sredo. V nenadni akciji je vrsta oficirjev pod vodstvom vojaškega guvernerja egiptskega glavnega mesta Kairo generala Mohameda Naguib, ki uživa močno zaslombo v širokih vojaških krogih dežele, prevzela oblast.

Takoj po izvedenem preobratu se je general Naguib sam proglasil za vrhovnega poveljnika egiptovske vojske in zahteval, naj prevzame mesto ministrskega predsednika Ali Mahera paša, ki je že bil ministrski predsednik po znanih januarskih nemirih pa do začetka marca, in je tedaj imel sestavljeno strankarsko popolnoma neodvisno vlado. Kralj Faruk je bil prisiljen udati se zahtevam generala Naguib, čeprav je dobro vedel, da je ost preobrata bila naperjena prav toliko proti njegovi politiki kot proti enodnevni vladi Hilali paše. Poveril je Maher pašo z nalogo, naj sestavi novo vlado in naknadno formalno sam imenoval generala Naguib za vrhovnega poveljnika egiptovskih oboroženih sil.

V teku četrtega je bil novi ministrski predsednik pri kralju ter mu je izročil seznam svoje vlade, v kateri si je Maher paša sam pridržal vojno, zunanje in notranje ministrstvo.

Vsa večja egiptovska mesta ter vsa javna poslopja s kraljevo palačo vred so bila po preobratu in so deloma že zasedena od vojaških enot. Vrsto višjih oficirjev, pristašev dosedanjega vrhovnega poveljnika oboroženih sil je general Naguib dal aretirati in izjavil je, da bo brezkompromisno pometel z vso korupcijo v vladnih in uradnih krogih.

## Tajni sporazum na kongresu ameriških demokratov v Chikagu

V sredo je zaključil svoje delo kongresni odbor za izdelavo takozvane „platforme“, političnega programa demokratske stranke. Nesoglasja, ki so v tem pogledu vladala med delegati iz južnih in delegati iz severnih držav ZDA in ob katerih je obstojala nevarnost, da se demokratska stranka razdvoji, so po poročilih iz Chicaga premestili s tajnim sporazumom o zavarovanju državljanjskih pravic temnopoltega prebivalstva, ki ga je zahteval predsednik Truman in so se mu protivili južni delegati.

Nekaj podrobnosti političnega programa je bilo med tem že objavljenih. Tako zahteva demokratska stranka na notranjepolitičnem področju odpravo Taft-Hartleyevega zakona, ki je naperjen proti stavkovni pravici delavstva in ki ga republikanci vneto zagovarjajo. V zunanji politiki in v vprašanju oborožitve se demokratski program prav tako močno razlikuje od republikanskega. Trumanova politika vzajemne varnosti in pomoči tujim državam bo nadalje ostala temeljna točka programa, ki žigosa kot smešne vse republikanske izolacionistične težnje. V nasprotju z republikanci, ki hočejo polagati težišče oborožitve na vojno letalstvo, zahteva demokratski program enakomerno „obrambno oboroževanje“ vojaških sil v zraku, na morju in na kopnem.

V zvezi s programsko razpravo so se delegati južnih držav morali ukloniti večinskemu sklepu, da mora vsak delegat v prihodnji volilni kampanji ne glede na svoje trenutno osebno mnenje obvezno podpreti končno izvoljenega kandidata in njegov volilni program.

Za včerajšnji dan je bil napovedan višek demokratskega kongresa ob volitvah kandidata. Do zaključka redakcije, pa nam izid volitev, ki so verjetno bile zelo razgibane, žal še ni bil znan in bomo o njem poročali drugič. Vsekakor so zadnje dni silno narasli izgledi guvernerja Stevensona, da postane demokratski kandidat, čeprav se je sam slej ko prej branil kandidature. Novinarji v Chicagu si medseboj pripovedujejo episo, ko jih je Stevenson, namesto da bi jim odgovarjal na obilico najrazličnejših vprašanj, napotil, naj si ogledajo 37. poglavje Matejevega evangelija. Ko so to storili, so videli, da je tam govora o Jezusovi prošnji naj bi šel kelih trpljenja mimo njega, po kateri se je udal božji volji. Iz tega sklepa, da se je tudi Stevenson že udal večstranskim željam, da vendar prevzame „breme kandidature“. Izključeno pa tudi ni, da je zgoraj omenjeni „tajni sporazum“ nekako v zvezi z morda celo že predvideno Stevensonovo izvolitvijo za kandidata demokratske stranke na predstojećih prezidentskih volitvah.

## Pojasnilo volilcem Kmečke gospodarske zveze

Na zasedanju Kmetijske zbornice je bilo soglasno sklenjeno, da se bo v bodoče pošiljalo uradno glasilo Kmetijske zbornice „Der Kärntner Bauer“ brezplačno vsem kmetom, ki imajo volilno pravico v Kmetijsko zbornico. Nadalje je zbornica na predlog zastopnika Kmečke gospodarske zveze soglasno sklenila, da dobi zbornični uradni list tudi slovensko prilogo. Končno je bilo sklenjeno, da bo zbornično glasilo izhajalo 14 dnevno. Nikoli ni bilo sklenjeno, da bo glede uradnega glasila „Der Kärntner Bauer“ kdor koli vprašan, ali ga hoče sprejemati ali ne. S splošnim pošiljanjem lista vsem članom Kmetijske zbornice, se hoče doseči, da ga kot strokovno glasilo, ki ga z zborničnimi dokladi avtomatično plačujejo, berejo tudi tisti, ki ga doslej na prostovoljni podlagi niso sprejemali. V nasprotju z naštetimi sklepi pa je zbornično glasilo „Der Kärntner Bauer“ objavilo poziv, v katerem se zahteva v določenem roku pismena izjava glede sprejemanja slovenske priloge.

Kot izvoljeni mandatar Kmečke gospodarske zveze se nikakor ne morem strinjati s tem pozivom in stojim na stališču, naj se uradno glasilo „Kärntner Bauer“ v dvojezični nakladi pošilja avtomatično vsem volilnim upravičencem na uradno določenem dvojezičnem ozemlju, kakor se avtomatično pošilja v samo nemški nakladi vsem volilnim upravičencem v strnjeno nemškem ozemlju brez osebne izjave. Zato smatram, da je tudi za slovenske kmete vsako pismeno izjavljanje nepotrebno.

Prepričan sem, da se z mojim stališčem popolnoma strinja tudi izvoljeni mandatar KGZ zbornični svetnik Dumpelnik Tomaž, ki pa se poklicno mudi izven Koroške, vsled česar tega pojasnila ni mogel lastnoročno podpisati.

Celovec, dne 24. julija 1952.

Za volilno skupnost Kmečko gospodarsko zvezo  
Ogris Janko, l. r.

## Plodovite zadnje seje avstrijskega parlamenta

Običajno je tako, da so skupščine večine držav najbolj plodovite na svojih zadnjih zasedanjih pred zaključkom letne parlamentarne sezone, to je pred parlamentarnimi počitnicami. Taka plodovitost pride pogosto do izraza predvsem v številu sklepov in odlašanje večjega števila včasih precej važnih sklepov na zadnje seje parlamentarne sezone ni vedno brez zakulisnih namenov. Saj se tedaj mudi večini poslancev na počitnice in se jim zato ne ljubi več voditi dolgih debat pred sprejemom ali odklonitvijo zakonskih in drugih predlogov, ki pridejo pred parlament v zadnjem trenutku. Tako parlamentarne skupine vsaka po svoje dostikrat lažje dosežejo kak sklep parlamenta, ki bi se znal izjaloviti ob dolgih debatah in „prepričevanjih“ sem in tja.

Pretekli teden je spet enkrat tudi avstrijski parlament pokazal precejšnjo plodovitost

(pred vsem številčno) na svojih zadnjih treh sejah, preden se je razšel na letošnje letne parlamentarne počitnice. Obravnavano je bilo nič manj kot 27 točk dnevnega reda, med katerimi je bila cela vrsta pomembnejših zakonov in zakonskih sprememb, ki jih je parlament sprejel. Zanimiva značilnost zadnjih treh sej avstrijskega parlamenta je bila, da se je ob posameznih glasovanjih lomila obstoječa koalicija SPÖ in ÖVP ter so se na drugi strani stvarjale za trenutek tega ali onega glasovanja različne druge koalicije, na primer ÖVP in VdU proti socialistom in levemu bloku, ali so potegnili kominformisti in VdU-jevci skupaj i. t. d.

Predaleč bi zašli, ako bi hoteli tu opisati ves potek zadnjih parlamentarnih sej z vsemi debatami in sklepi. Zato se bomo dotaknili samo najvažnejših točk, ki so bile preteklo

### IZ VSEBINE:

TAKO ŽIVIMO NAŠI OTROCI V OPATIJ  
OBISK PREDSEDNIKA ŠPANSKE REPUBLIKANSKE VLADE V JUGOSLAVIJI  
XV. OLIMPIADA  
ZACETEK OLIMPIJSKIH IGER PRED 2500 LETI  
PUSTOLOVŠČINE DOBREGA VOJAKA ŠVEJKA  
KLOBASNICA ALI GLOBASNICA itd.

## Predstavniki KGZ protestira pri Kmetijski zbornici

V zvezi s pojasnilom volilcem Kmečke gospodarske zveze, ki ga na prošnjo zborničnega svetnika Janka Ogrisa objavljamo na isti strani, smo izvedeli, da se je tov. Janko Ogris kot izvoljeni mandatar volilne skupnosti KGZ v torek, dne 22. t. m. osebno podal v kmetijsko zbornico v Celovcu ter vložil ustmeni protest proti pozivu, ki ga je kmetijska zbornica v kričnem nasprotju s sklepi občnega zbora zbornice priobčila v svojem uradnem glasilu „Der Kärntner Bauer“ glede slovenske priloge.

Protest, ki ga je tovarš Ogris z neizpodbitnimi argumenti podrobno utemeljil, je vzel na znanje ravnatelj zborničnega urada dr. Heinl z zagotovilo, da bo protest predložen na seji prezidija zbornice, ki bo v začetku prihodnjega tedna.

sredo, četrtek in petek na dnevnem redu zasedanja avstrijskega parlamenta.

Proti glasovom Levega bloka je bil sprejet zakon o ukinitvi obrtnega prepovednega zakona, ki je ščitil zlasti večje podjetnike pred konkurenco novo nastajajočih podjetij. S tem v zvezi je bilo ukinjeno tudi nemško obrtno pravo ter spremenjena nekatera določila prastarega avstrijskega obrtnega zakona. Kominformist Fischer je tako borbeno nastopal proti omenjenemu zakonu, da mu je vsemogočni šef avstrijskih velepodjetnikov in industrialcev ing. Raab začel obljubljeni mesto pravne svetnika Zvezne trgovske zbornice in s tem karakteriziral „socialno“ mišljenje kominformistov v korist kapitalistov.

Dva zakona, ki se tičeta poklicne izobrazbe v kmetijstvu in omejitve vinogradništva v korist povečane produkcije žit, so vsi poslanci soglasno sprejeli. Pri zakonih o davčnih pribitkih na prodajo piva in o zvišanju pristojbin v zvezi z monopolom za žganje ter o spremembi zakona o davku na vino, ki bi naj prinesli dodatna sredstva za zaviranje brezposelnosti v sovjetski coni, pa so kominformisti jasno glasovali spet proti. Pred tem so bile sklenjene spremembe k uredbi o kazenskih postopkih, ki se tičejo preiskovalnega zapora, nadalje druga novela h kazenskemu zakonu ter nekaj sprememb ustavnega zakona.

Po precej dolgi debati o bankah so z glasovi OeVP in VdU vzeli na znanje poročilo Vrhovnega državnega računskega urada o poslovanju in črnborsizjanskih mahinacijah največjih podržavljenih bank skupno z odgovorom teh bank, ki se sklicuje na ustrezna „dovoljenja“ avstrijske nacionalne banke in jo s tem več ali manj tudi obremenjuje. Socialistični poslanci so ostro nastopali proti dogodkom, ki so v zadnjem času postali znani pod časopisnimi gesli o „bančnih aferah“ ter zahtevali, naj bi finančni minister prevzel neko posebno nadzorstvo nad bankami. To bi pomenilo poostreno kontrolo bank, ki pa avstrijskim bančnim mogotcem in njihovim pajdašem v OeVP in VdU nikakor ne more biti po volji. Zato so tozadevni socialistični predlog o poostreni kontroli bank tudi zavrnili.

Da bi odpravili nekaj krivic napram gotovim slojem vojnih žrtev, so spremenili tozadevni zakon predvsem glede na način določitev stopnje zmanjšanja delovne sposobnosti. Prav tako so sklenili, da bodo odslej tudi država, zvezne dežele in občine prisiljene, da zaposlujejo določeni odstotek invalidov.

Najpomembnejši del dnevnega reda zadnjih parlamentarnih sej so brez dvoma predstavljali zakoni o popravilu škode bivšim političnim kaznjencem iz časa 1933—1945 ter kot potutež temu zakoni o amnestiji bivših nacistov. O vsebini zakona, ki predvideva izplačilo odškodnine političnim žrtvam za vsak mesec zapora ali bivanja v koncentracijskem

(Nadaljevanje na 2. strani)

# Tako živijo naši otroci v Opatiji

V oddaji za pionirje pod naslovom „Po različnih plateh o raznih stvarih“ je Radio Ljubljana minulo sredo opoldne prinašal obširno reportažo o življenju otrok, ki preživljajo počitnice v pionirskih kolonijah v Pečinah pri Reki in v Opatiji. Ker večina naših staršev, ki imajo svoje otroke na morju, vsled preobilice dela verjetno te zanimive oddaje ni mogla poslušati, jim hočemo glavno vsebino posredovati v naslednjih vrsticah.

Reporter ljubljanskega radia, ki je bil na obisku v več kolonijah, je najprej pripovedoval o razgibanem življenju v počitniškem domu, kjer so čez poletje nastanjeni jugoslovanski otroci, katerim so starši padli v narodno-osvobodilni borbi ali pa so jih zverinsko pobili fašisti in okupatorji. Za te otroke nova Jugoslavija še prav posebno skrbi. Vzgojitelji jim v domovih za vojne sirote že vsa leta nadomestujejo starše in jih vzgajajo v pridne in koristne člane človeške družbe. Nato je poročeval obiskal kolonijo ljubljanskih deklet, ki so prestala kakšno lažjo bolezen in si sedaj za nekaj tednov krepijo zdravje ob morju v senci mogočnih palm in drugega južnega drevja, ki raste v razsežnem parku počitniškega doma. Slednjič se je sodelavec ljubljanskega radia v Pečinah srečal še z avstrijskimi otroci, ki jih je poslala na letovanje Zveza slovenskih žena v Celovcu. Pravkar so se vračali od kopanja, pa se jim je pridružil in navezal z njimi prijateljstvo. Prepričal se je, da so dobro oskrbljeni in da so navdušeni in polni novih doživetij. Posebno se veselijo celodnevne izlete z ladjo, ki jih bo popeljala okoli otoka Krka tja v prelepo Opatijo.

Iz Reke v Opatijo z avtobusom ni daleč. Tovariš od Radia Ljubljana je vedel, da letujejo tam naši slovenski otroci iz Podjune, Roža in Gur. Hotel je videti kako živijo. Sprva je spraševal, da bi jih lažje našel. Ko pa je na poti skozi mesto ob obali zagledal napis „Pionirsko kopališče“, je bil prepričan, da je ubral pravo smer. In res. Kmalu je na drugem napisu razbral: „Pionirski park“, obdan v zelenju pa „Pionirski dom“. Od daleč je že razločil značilno slovensko govorico naših koroških otrok. Kmalu je bilo sklenjeno z njimi pristrčno tovarištvo. Drug za drugim so mu pripovedovali o prijetnem in veselem življenju v domu, o kopanju v morju, kjer je plavanje pravi užitek in mnogo lažje kakor pa v naših koroških jezerih in tekočih vodah. Mala Rožanka se je prav grenko nakremžila, ko je povedala, da je nehote popila izdaten požirek slane morske vode, ostali pa so o tem raje sramežljivo molčali, čeprav si je marsikateri spočetka, ko se je šele učil plavati, neprosto-voljno privoščil tudi dva ali tri požirke. Spet drugi so pripovedovali, kako dvigajo zastavo, kako se postavijo v vrste k jutranji telovadbi, kako skupno prepevajo slovenske pesmi in kako se pripravljajo na pionirsko prireditev. Mestni odbor KP v Opatiji jih je povabil, da si ogledajo ladjedelnice na Reki in velike ladje, ki plovejo daleč preko oceanov. Napravili bodo izlet na Učko in se povzpeli na višino, odkoder je očarljiv razgled na širno morje in ves Kvarnerski zaliv. Nestrpno že čakajo onega večera, ko bodo šli z ribiči v čolnih na nočni ribji lov ob razsvetljavi žarometov.

Opatijski ribiči jih imajo namreč zelo radi in so jih povabili. To bo za naše podjetne šolarčke seve nekaj čisto posebnega. (Da le ne bi bili preveč nagajivi, da ne bi vse ribe pobegnile.)

Na koncu radijske oddaje smo slišali, da se bodo naši slovenski otroci na povratku domov ustavili še v Ljubljani in da bodo s svojo prireditvijo nastopili v Radio Ljubljana. (Starše, ki bi to oddajo gotovo radi slišali, opozarjamo na dnevni pregled sporeda, ki ga objavlja ljubljanski radio vsak dan zjutraj in ob 22.15 zvečer.)

Tako potekajo našim otrokom brezskrbni dnevi počitnic. Iz srca jim vsi privoščimo veselje in jim nismo nevoščljivi, čeprav v naših mladih letih nismo bili deležni te sreče. Takrat še ni bilo nove, ljudske, socialistične Jugoslavije, ki bi bila tako skrbela za mladino kakor skrbi Titova Jugoslavija, ki radevolje nudi tudi naši mladini svojo pomoč. Vsi koroški Slovenci smo ji za to iz srca hvaležni.

## K NAŠIM DRUŽINAM PRIDE 70 OTROK IZ SLOVENIJE

Prihodnji torek, dne 29. t. m. bo prispelo na Koroško 70 pionirjev, ki bodo skozi mesec dni preživljali svoje počitnice kot gostje pri naših slovenskih družinah širom dežele. Tudi to akcijo je organizirala Zveza slovenskih žena, da bi se vsaj nekoliko oddaljila za gostoljubnost, ki so je deležni naši otroci v Jugoslaviji.

## Predsednik španske republikanske vlade se je mudil v Jugoslaviji

Pred dobrim tednom sta prispela na prijateljski obisk v Jugoslavijo predsednik španske republikanske vlade dr. Felix Gordon-Ordas in minister dr. Evgenio Arauz. Med bivanjem v Jugoslaviji sta španska gosta imela razgovore z namestnikom zunanjega ministra FLRJ, nato pa sta obiskala Prezidijski FLRJ, zvezni svet Ljudske skupščine, predsednika sveta za znanost in kulturo, Akademijo znanosti, veterinarsko fakulteto in uredništvo „Borbe“, medtem ko sta na Avali položila venec na grob neznanega junaka.

„Republikanska Španija ne bo nikdar pozabila svojih prijateljev — je poudaril predsednik španske republikanske vlade ob obisku v uredništvu „Borbe“ — in ima v posebnih časteh Jugoslovane“. To se je pokazalo tudi v tem, da je predsednik španske republikanske vlade med svojim obiskom v Jugoslaviji izročil visoka španska odlikovanja jugoslovanskim političnim in vojaškim voditeljem ter ob tej priložnosti izjavil: „Bratstvo na bojnih poljanah, ki je pomečalo kri Jugoslovancev s krvjo Špancev, je ustvarilo med našimi narodi nerazdružljive vezi.“

Pred odhodom iz Jugoslavije je španske goste sprejel na Brionih predsednik vlade FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito in jih pozdravil z besedami:

„Globoko sem prepričan, da bo španski narod našel dovolj moči, da prekine mučno usodo, ki sta mu jo pred 15. leti pripravila fašistična osvajačca Hitler in Mussolini. Zavest

slaviji. Naše dobre družine so se pozivu organizacije radevolje odzvale in bodo z ljubeznijo sprejele mlade goste pod svojo streho in jih obdale z isto skrbjo kakor svoje lastne otroke. Pionirji iz Slovenije pa bodo imeli priložnost, da spoznajo naše kraje in se seznanijo z življenjem naših ljudi, predvsem pa z našo vaško mladino, s katero bodo prav gotovo navezali trdno prijateljstvo in bratstvo.“

## SLOVENSKI OTROCI V DOMOVIH ORGANIZACIJE „KINDERFREUNDE“

Minuli torek je prispela v Sekiro ob Vrbskem jezeru nova skupina 45 otrok iz Slovenije. Tudi ti otroci so gostje socialistične mladinske organizacije „Kinderland“, ki jih je sprejela v zameno za socialistično mladino, ki letuje v Jugoslaviji.

V Drobolah ob Baškem jezeru je bil v sredo poslovnili večer, ki ga je priredila mladina, ki je preživela 4 tedne počitnic v tamošnjem domu „Kinderlanda“. Med otroci iz Nemčije, Avstrije in Trsta je bilo tudi 50 otrok iz Slovenije. V torek pa bo tja prispela še druga skupina slovenskih otrok. Pripotovali bodo skupno z mladino, ki gre k našim slovenskim družinam.

Ob Millstattskem jezeru si je postavila svoje šotore večja skupina članov Združenja tabornikov Slovenije. Ostali bodo več tednov in delali izlete v bližnje kraje.

človečanstva se ne more in se ne sme pomiriti s tem, da postaja trajna velikanska krivica, prizadejana španskemu narodu. Hitler in Mussolini, ki sta povzročila strahovito svetovno tragedijo in prizadejala posebno španskemu narodu veliko zlo, sta mrtva. Zadelu ju je roka pravice. Njuno početje v Španiji pa še zmerom živi kot javna obtožba proti vsem tistim, ki so v najhujših časih španskega naroda izdali njegovo borbo in omogočili, da se je še sedaj ohranila ta Golgota.

Bodite prepričani, da mi vsi in celotno ljudstvo Jugoslavije gojimo tudi sedaj po 15 letih prav tako vroče simpatije za španski narod in toplo željo, da bi si znova priborili svojo svobodo, pri čemer ga bodo narodi nove Jugoslavije vselej podpirali po svojih možnostih.

Dvigam to čašo na svobodo in srečo španskega naroda in na Vaše zdravje!“

Na zdravico maršala Tita je odgovoril predsednik španske republikanske vlade dr. Felix Gordon-Ordas in naglasil:

„Ljudje nove Jugoslavije so bili složni z nami v boju s svojim bratstvom in s svojo krvjo v herojskih dneh državljanske vojne. Odkar je nastala nova Jugoslavija in odkar ste dobili besedo v skupnosti narodov, nam niste nikoli prenehali pomagati, pač pa nam pomagajte kakor poprej. Zanašamo se na vašo solidarnost v našem nadaljnjem boju za svobodo, neodvisnost in napredek Španije.“

Gospod maršal! Španska vlada in v njenem imenu jaz ter g. Arauz, ki me spremlja, izražamo spričo te plemenite solidarnosti našo javno zahvalo vašim narodom, Vam in vaši vladi ter sporočamo Vam osebno naše najboljše želje za Vaše zdravje in za uspeh nove Jugoslavije.“

## Zbližanje Severne in Južne Amerike

Ameriško ministrstvo za vojsko je predložilo predsedniku Trumanu načrt za utrditev odnosov med ZDA in državami Latinske Amerike. Sedanja ameriška vlada pa glede na bližajoče se predsedniške volitve verjetno ne bo več odločala o tem načrtu. V washingtonskih krogih poudarjajo, da je pomen republik Latinske Amerike ne le za ZDA, pač pa tudi za ves zahodni svet jasen in da bodoča ameriška vlada, pa naj bo demokratska ali republikanska, ne bo mogla prezreti tega dejstva. Zato prevladuje prepričanje, da si bo bodoča ameriška vlada nujno morala prizadevati, da popravi napake prejšnje vlade nasproti republikam Latinske Amerike. Omenjeni načrt in Achesonov obisk v Braziliji sta brez dvoma prvi korak v tej smeri. Če bo načrt sprejet, bodo uradne ameriške osebnosti večkrat obiskovale države Južne Amerike, njihove zastopnike pa vabile na obisk v ZDA.

## PO ŠIRNEM SVETU

**Stockholm.** — Kakor piše časopis „Dagens Niheter“, je poljski vojaški ataše na Švedskem, podpolkovnik Kornecki, zapustil Švedsko na zahtevo švedskega ministrstva za zunanje zadeve, ki se je pred kratkim obrnilo na poljsko veleposlaništvo v Stockholmu. Časnik meni, da je vzrok za prisilni odhod podpolkovnika Korneckega „njegovo pretirano zani-manje za vojaške naprave na Švedskem, zlasti za letališča“.

**Dunaj.** — Iz Prage se je zvedelo, da je policija v Rohlích pri Liberecu odkrila tajno skladišče orožja. V skritem bunkerju so našli velike količine pušk, revolverjev, strojnih pušk, streliva in ročnih granat. V Rohlích so aretirali 23 oseb.

**Washington.** — Po 53-dnevem trajanju so ameriški kovinski delavci predvčerajšnjem končali svojo stavko. Besedilo doseženega sporazuma doslej še ni bilo objavljeno, nosi pa, kakor trdijo, pečat Trumanove ultimativne zahteve po razgovorih o ukinitvi stavke, ki jo je stavil v sredo.

**Teheran.** — Perzijski parlament je v četrtek sprejel sklep, po katerem bodo veljale vse žrtve demonstracij proti Ghavam es Sultanehu za nacionalne mučenike.

**Pariz.** — Na pariški konferenci zunanjih ministrov držav Sumanovega plana so sprejeli italijanski predlog, naj se Francija in Nemčija do najkasneje 15. septembra t. l. zedinita glede Posarja. Vse seje montanske uni-je so odgodili do tega datuma.

**Ljubljana.** — V Ljubljani so pred kratkim odprli novo otroško bolnišnico, ki je moderno opremljena in ima sedaj prostora za 200 otrok. Ko bodo uredili še preostale prostore, bo lahko ta bolnišnica sprejemala na zdravljenje do 300 otrok.

**Bonn.** — Zastopnik zapadnonemške vlade je izjavil, da je bilo židovskim organizacijam ponudeno 119 milijonov dolarjev kot odškodnina za nacistične zločine in pokončavanje Židov. Nemčija je že ponudila Izraelu 714 milijonov dolarjev za reparacije. Zastopnik Zahodne Nemčije je dejal, da upa, da bo dosežen sporazum z mednarodno židovsko organizacijo te dni.

**Praga.** — Kakor se je zvedelo, so zaprli v Pragi znani židovski muzej. Praška vlada je ukazala, naj vse dragocenosti tega muzeja prodajo v tujini. Pred nekaj dnevi so poslali več zabojev z dragocenostmi v tujino. Trdijo, da bodo zanje dobili tujo valuto.

## XV. olimpiada

Razen sijajne zmage jugoslovanskih nogometašev nad sovjetskim moštvom, ki so jo predvsem v Beogradu, pa tudi drugod po Jugoslaviji slavili z bakljadami, sprevali in ljudskimi veselicami, je bilo na olimpijskih igrah doslej še mnogo zanimivega.

Novi olimpijski in svetovni rekordi v celi vrsti športnih panog se kar vrstijo drug za drugim. Najhujša tekmeča sta si olimpijski moštvi ZDA in Sovjetske zveze, razlika med njima je samo v tem, da Amerikanci prednjačijo v „hitrih športih“, medtem ko Sovjeti dominirajo v panogah, v katerih je potrebna telesna moč. Do četrta zvečer je bila po splošni oceni na prvem mestu Sovjetska zveza s 13 zlatimi, 19 srebrnimi in 4 bronastimi pred ZDA s 14 zlatimi, 10 srebrnimi in 7 bronastimi medaljami.

Prezreti tudi ne smemo najboljšega tekača na dolge proge, „češko lokomotivo“ Emila Zatopeka, ki je osvojil že dve zlati medalji. Odkar je tudi njegova žena osvojila zlato medaljo za met kopja, so jima nadeli naslov „Zlati par“.

„Leteči župnik“, nek ameriški duhovnik je dobil zlato medaljo, ko je skočil s palico 4.55 metrov visoko.

Prvo zlato medaljo za Jugoslavijo so priborili veslači na „četrlici brez krmarja“.

Ko sta v predigrah drugo proti drugemu nastopili moštvi Jugoslavije in Indije v nogometu, je bilo mnogo govora o „bosih Indijcih“, češ da je rezultat 10:1 bil tako visok samo, ker so igrali Indijci pač bosi. V hokeju na kopnem pa so Indijci sedaj pokazali, da znajo zmagati in si osvojiti zlato medaljo kljub ali celo prav zaradi svojih bosih nog.

Avstrijski športniki na XV. olimpiadi doslej še niso imeli sreče, da bi osvojili kakršno koli medaljo.

## Plodovite zadnje seje avstrijskega parlamenta

(Nadaljevanje s 1. strani)

taborišču, smo pisali v našem listu že pred poldrugim tednom, sedaj pa ga je parlament — seveda proti VdU-jevim glasovom — sklenil, prav tako kot zakon o odškodnini avstrijskim uradnikom, ki so bili leta 1938 vrženi iz službe.

Cela vrsta zakonov, ki je bila že nekaj tednov in mesecev predmet razpravljanj med koalicijskima strankama ter v parlamentarnih pododborih in ki jo je parlament sklenil zadnji dan pred počitnicami, rehabilitira mnogo obremenjenih bivših nacistov ter izenačuje takozvane „Volksdeutscherje“ z avstrijskimi državljani. Po omenjenih zakonih dobi 20.000 obremenjenih nacistov nazaj polne državljanske in premoženjske pravice. Blizu 6.000 bivših višjih nacističnih funkcionarjev dobi vrnjeno vso po letu 1945 zaplenjeno premoženje. Za 30.000 nacistov pa po teh zakonih prenehajo vse posledice, ki so jim bile naložene po zakonu o nacionalsocialistih. Sedem posebnih zakonov pa je bilo sklenjenih za to,

da bodo vnaprej imeli „Volksdeutscherji“ (med katerimi je kakor znano tudi nemalo številov bivših hitlerjevih petokolonašev op. ur.) povsem enake pravice z avstrijskimi državljani na vseh področjih javnega življenja, socialnega skrbstva in poklicnih možnosti.

V zvezi s širokogrudno amnestijo nacistov sta zanimivi še dve podrobnosti: prezident ameriškega židovskega komiteja je naslovil protestni brzojavki na Achesona in Figla v katerih izraža svojo zgražanje in osuplost nad ravnanjem avstrijskega parlamenta zaradi sprejema omenjenih zakonov o amnestiji nacistov. Dosedanji ameriški visoki komisar v Avstriji Walter Donnelly pa je na vprašanje, kaj misli o teh zakonih, odgovoril, da se mora po njegovem mnenju pomagati žrtvam nacizma, a ne bivšim nacistom. Poudaril je, da bodo ameriški predstavniki v kontrolnem svetu grajali ta zakon, ko ga bodo predložili v odobritev, kajti stanje odškodnine žrtvam v Avstriji še ni tako napredovalo, da bi bila upravičena tako široka amnestija za nacistične.

J. HAŠEK:

# Pustolovščine dobrega vojaka Švejka

(O d l o m e k)

## ŠVEJK GRE NA VOJSKO

Takrat, ko so gozdovi ob reki Rabi v Galiciji videli bežati avstrijsko vojsko čez Rabo in so jo doli v Srbiji dobivale avstrijske divizije druga za drugo po grbi tako, kakor so že zdavnaj zaslužile, se je avstrijsko vojno ministrstvo spomnilo tudi na Švejka, da bi pomagal monarhiji iz godlje.

Ko se Švejk prinesli pozivnico, da mora v osmih dneh priti na Strelski otok k zdravniškemu pregledu je ležal ravno v postelji, ker ga je zopet napadel revmatizem.

Gospa Müllerjeva mu je kuhala v kuhinji kavo.

„Gospa Müllerjeva,“ je po tihem zaklical Švejk iz sobe, „gospa Müllerjeva, pridite malo sem!“

Ko je stala postrežnica pri postelji, je rekel Švejk zopet s takšnim tihim glasom: „Sedite, gospa Müllerjeva!“

V njegovem glasu je bilo nekaj skrivnostno svečanega.

Ko je gospa Müllerjeva sedla, je oznanil Švejk, privzdigajoč se na postelji: „Na vojsko grem!“

„Mati nebeškal!“ je zavpila gospa Müllerjeva. „Kaj pa boste tam delali?“

„Boril se bom,“ je z grobnim glasom odgovoril Švejk. „Avstriji gre za nohte. Zgoraj nam že lezejo na Krakovo, spodaj pa na Ogrsko. Tepeni smo kakor slama, kamor pogledamo, zato me kličejo na vojsko. Včeraj sem bral v časopisih, da so domovino zagnili nekakšni oblaki.“

„Toda saj se še gibati ne morete.“

„Nič ne de, gospa Müllerjeva, v vojno se bom peljal na vozičku. Saj poznate tistega slaščičarja za ogrom, ta ima takšen voziček. V njem je vozil pred leti svojega hromega deda na sveži zrak. Vi, gospa Müllerjeva, me boste v tem vozičku odpeljali na vojsko.“

Gospa Müllerjeva je začela jokati: „Gospod ali naj grem po doktorja?“

„Nikamor ne pojdete, gospa Müllerjeva, jaz sem — razen nog — popolnoma zdrav kakonenfuter in zdaj, ko teče Avstriji voda v grlo, mora biti vsaka pokveka na svojem mestu. Kar mirno kuhajte kavo naprej!“

In medtem ko je gospa Müllerjeva, objokana in razburjena, precejala kavo, je dobri volak Švejk na postelji prepeval:

General Windischgrätz in vojaška gospoda  
začeli so vojno od sončnega vzhoda,  
hop, hop, hop!

Začeli so vojno in takole molili:

Kristus, Marija, pomagajta v sili,  
hop, hop, hop!“

Preplašena gospa Müllerjeva je pod vplivom strašne vojne pesmi pozabila na kavo in, tresoč se po vsem telesu, poslušala, kako dobri vojak Švejk prepeva na postelji dalje:

„Z devico Marijo razbili so moste,  
postavi si, Piemont, močnejše forposte,  
hop, hop, hop!“

Tam doli pri Solferinu je bitka divjala,  
in tekla je kri, do kolen je že stala,  
hop, hop, hop!

Krvi do kolen in trupel na kupe,  
saj sekale ondi osemnajste so trupe,  
hop, hop, hop!

Osemnajste trupe, ne bojte se žeje,  
saj zate na vozu denar se že šteje,  
hop, hop, hop!“

„Za boga vas prosim, gospod,“ se je žalostno oglasila iz kuhinje toda Švejk je že končal svojo vojno pesem:

„Denar na vozu, v kočiji dekleta,  
kateremu polku se to še obeta?  
hop, hop, hop!“

Gospa Müllerjeva je planila skozi vrata ter hitela po zdravniku. Čez eno uro se je vrnila, Švejk pa je medtem spal.

In tako ga je prebudil debelušen gospod, ki mu je držal nekaj časa roko na čelu in govoril: „Ne bojte se, jaz sem doktor Pavek z Vinohradov — pokažite roko — tale toplomer si dajte pod pazduho... Tako — pokažite jezik — še bolj — držite jezik — za čim je umrl vaš oče in vaša mati?“

In tako je v času, ko je Dunaj želel, da bi vsi narodi Avstro-Ogrske dajali najsijajnejši zgled zvestobe in vdanosti, predpisal doktor Pavek Švejkemu brom proti njegovemu patriotičnemu navdušenju in priporočal hrabrenu in

dobremu vojaku Švejkmu, naj nikar ne misli na vojno:

„Ležite vznak in bodite mirni, jutri zopet pridem.“

Ko je drugi dan prišel, je vprašal v kuhinji gospo Müllerjevo, kako je bolniku.

„Slabše mu je, gospod doktor,“ je z resnično žalostjo odgovorila, „ponoči, oprostite, ko ga je prišla revma, je prepeval avstrijsko himno.“

Doktor Pavek je videl, da mora reagirati na tale novi dokaz pacientove lojalnosti z večjo dozo broma.

Tretjega dne mu je gospa Müllerjeva javila, da je s Švejkom čedalje slabše.

„Popoldne, gospod doktor, je poslal po zemljepisno karto bojišča in ponoči je fantaziral, da bo Avstrija zmagala.“

„Pa jemlje praške natanko po predpisu?“

„Še niti poslal ni ponje, gospod doktor.“

Doktor Pavek je odšel, potem ko ga je pošteno oštel in rekel, da ne pride nikoli več zdraviti človeka, ki odklanja njegovo zdravniško pomoč z bromom.

Ostala sta samo še dva dneva, ko se bo moral Švejk predstaviti naborni komisiji.

V tem času se je Švejk primerno pripravljati. Najprej je poslal gospo Müllerjevo, naj mu kupi vojaško čepico in nato jo je poslal k slaščičarju za ogrom, da bi mu posodil voziček, na katerem je slaščičar vozil svojega hromega zlobnega deda na sveži zrak. Potem se je spomnil, da potrebuje bergele. Na srečo je hranil slaščičar tudi bergele kot rodbinski spomin na svojega deda.

Manjkal mu je še rekrutski šopek. Tudi tega je priskrbel gospa Müllerjeva, ki je v teh dneh opazljivo shujšala in povsod jokala koder je hodila.

In tako se je tistega zgodovinskega dne pojavil na praških ulicah primer ganljive lojalnosti:

Stara ženska, ki je porivala pred seboj voziček, na katerem je sedel mož z vojaško čepico na glavi in mahal z berglami. Na suknjiču je imel pester rekrutski šopek.

In ta mož, ki je venomer mahal z berglami, je kričal v praške ulice:

„Na Beograd, na Beograd!“

Za njim je šla množica ljudi, ki je čedalje bolj naraščala iz neznatne skupine, katere se je zbrala pred hišo, od koder se je Švejk odpeljal na vojsko.

Švejk je konstatiral, da so mu policijski stražniki, stoječi na nekaterih križiščih salutirali.

Na Vavčevem trgu je narasla množica okoli Švejka na več sto glav in na oglu Krakovske ulice je pretepla nekega nemškega burša, ki je klical Švejkmu:

„Heill Nieder mit den Serben!“

Na ogalu Vodičkove ulice je prihajala policija na konjih ter razgnala množico.

Ko je Švejk revirnemu inšpektorju pokazal, da ima črno na belem, da mora biti danes pred naborno komisijo, je bil revirni inšpektor nekoliko razočaran in je dal, da bi preprečil izgrede, Švejkov voziček spremljati dvema stražnikoma na konjih do Strelskega otoka.

O vsem tem dogodku je pisal „Praški Uradni list“:

„Domoljubje pohabljenca. Včeraj dopolne so bili ljudje, ki so hodili po glavnih praških ulicah, priče prizora, ki lepo govori o tem, da v sedanjem velikem in resnem času dajejo lahko tudi sinovi našega naroda najsijajnejši zgled zvestobe in vdanosti prestolu sivolasega vladarja. Zdi se nam, da so se vrnili časi starih Grkov in Rimljanov, ko se je dal Mucius Scaevola odvesti v boj, čeprav je imel ožgano roko. Najsivejša čustva je včeraj lepo demonstriral pohabljenec z berglami, ki ga je stara mamica peljala na bolniškem vozičku. Ta sin češkega naroda se je dal prostovoljno, ne mène se za svojo invalidnost, odpeljati na vojsko, da bi žrtvoval svoje življenje in svoje imetje za svojega cesarja. In če je imel njegov klic: „Na Beograd!“ tako živ odziv v praških ulicah, je to dokaz, da kažejo Pražani zgledno ljubezen do domovine in do vladarske hiše.“

V istem smislu je pisal tudi „Prager Tagblatt“, ki je svoj članek končal z besedami, da je pohabljenca-dobrovoljca spremljala množica Nemcev, ki so ga s svojim telesom varovali, da ga niso linčali češki agenti znane antante.

„Bohemie“ je objavila to poročilo s pozivom, naj se pohabljenec-patriot nagradi, ter naznaila, da sprejema za neznanca darove od nemških državljanov v administraciji lista.

Po mnenju teh treh časopisov ni mogla češka dežela dati plemenitejšega državljana: toda gospodje v naborni komisiji niso bili istih nazorov.

Zlasti ne višji vojaški zdravnik Bautze. Bil je neizprosno mož, ki je v vsem tem videl sle-

parski poizkus, odtegniti se vojni, fronti, krogli in šrapnelom.

Znan je njegov izrek: „Das ganze tschechische Volk ist eine Simulantenbande.“

V desetih tednih svojega delovanja je iztrebil iz enajst tisoč civilistov devet sto devetindeset simulantov ter bi jo zagodel tudi enajsttisočemu, ko bi ne bila nesrečnega človeka zadela kap prav v trenutku, ko je zarjovel nanj:

„Kehrt euch!“

„Odnosite tega simulant!“ je rekel Bautze, ko je dognal, da je mož mrtev.

In pred njim je stal tega zgodovinskega dne Švejk kakor vsi drugi popolnoma nag, sramežljivo zakrivajoč svojo nagoto z berglami, na katere se je opiral.

„Das ist wirklich ein besonderes Feigenblatt“, je dejal Bautze, „takih figovih listov v raju ni bilo.“

„Superarbitriran zaradi bejavosti,“ je pripomnil narednik zroč v uradne listine.

„In kaj vam še manjka?“ je vprašal Bautze.

„Pokorno javljam, da sem revmatik, toda služil bom cesarju, dokler me ne razmesarijo,“ je skromno odgovoril Švejk, „imam otekla kolena.“

Bautze je strašno pogledal dobrega vojaka Švejka in zarjovel: „Sie sind ein Simulant!“ In obračajoč se k naredniku je rekel z ledeno mirnostjo: „Den Kerl sogleich einsperren!“

Dva vojaka sta z nasajenim bajonetom odvedla Švejka v garnizijski zapor.

Švejk se je opiral na bergele in z grozo opazoval, da začena njegov revmatizem izginjati.

Ko je gospa Müllerjeva, ki je zgoraj na mostu čakala na vozičkom na Švejka, videla svojega gospodarja pod bajoneti, je zajokala in odšla od vozička ter se ni več vrnila.

In dobri vojak Švejk je šel ponižno v spremstvu oboroženih braniteljev države.

Bajoneta sta se svetila v soncu. Na Mali Strani se je Švejk pred spomenikom Radeckega obrnil k množici, ki ga je spremljala:

„Na Beograd! Na Beograd!“

In maršal Radecky je sanjavo zrl s svojega spomenika za oddaljujočim se dobrim vojakom Švejkem z rekrutskim šopkom na suknjiču, šepajočim na starih berglah, medtem ko je neki resen gospod ljudem razlagal, da peljejo „dezerterja“.

## Začetek olimpijskih iger pred 2500 leti

Olimpijske igre, o katerih je te dni toliko govora, so daljni potomec podobnih svečanosti, ki so jih pričeli prirejati stari Grki pred več kot 2500 leti. Po podatkih, ki so jih zbrali učenjaki in raziskovalci olimpijskih iger (v Zenevi deluje poseben olimpijski inštitut) so bile prve olimpijske igre na Peloponezu leta 776 pred našim štetjem. Stari Grki so prirejali olimpijske igre redno 1168 let t. j. vse do leta 392 po našem štetju, ko jih je rimski cesar Teodozij prepovedal.

Na olimpijskih igrah so lahko sodelovali samo Grki, ki jim to tekmovanje ni smelo biti vir zaslužka. Atleti so se na olimpijske igre pripravljali več mesecev pod nadzorstvom svojih trenerjev, ki so jih vadili v teku, metanju diska in kopja, rokoborbi ter drugih športih. Tekmovalci so se zbirali v olimpijski vasi navadno mesec dni pred pričetkom svečanosti. Stanovali so v zgradbi, ki se je imenovala gymnasium in ki je imela pokrito tekališče, da so bili tekmovalci med treningom zavarovali pred dežjem in soncem.

Najlepše poslopje v olimpijski vasi je bilo Zeusovo svetišče. Kip boga Zeusa, ki je stal v svetišču in ki ga je izdelal glavni kipar Fidija, so zaradi njegove lepote smatrali za enega od sedmih svetovnih čudes. V bližini svetišča je bil v prirodnem amfiteatru zgrajen stadion, ki je spočetka sprejel 20.000 gledalcev, pozneje pa nad 40.000.

Spočetka so dobivali olimpijski zmagovalci kot nagrado palmovo vejico in venec iz oljčnih listov z dreves, ki so rasla okoli „svetlih“ oltarjev in s katerih so rezali veje z zlatimi noži. Mnogo večja nagrada pa je bila slava, ki ga je doživel vsak olimpijski zmagovalac na poti do svojega domačega kraja in do konca svojega življenja.

Vrnitev olimpijskih zmagovalcev z olimpi-

ade je bil pravi triumfalni pohod. Povsod so ga pričakali z največjim slavljem in ko je prišel do svojega rodnega mesta, ni vstopil skozi glavna vrata, temveč skozi porušeno mestno obzidje, kajti mestu, ki ima takšnega junaka, „ni potrebno obzidje, da ga varuje pred sovražnikom“.

Ker so bile olimpijske igre v svojem bistvu verske svečanosti, žene na njih niso mogle sodelovati niti prisostvovati kot gledalci. Vendar so imele tudi Grkinje svoje „olimpiade“, ki so jih prirejale v čast boginje Here vsaka štiri leta.

Ob neki priliki se je pripetil na olimpijskem stadionu sledeč slučaj: Neki Peisidorus je sodeloval na igrah kot boksač. Njegova mati Ferenika se je bala za življenje svojega sina, kajti boks je bil tedaj mnogo nevarnejši nego danes. Zato se je preoblekla v moška oblačila in se vrinila v stadion kot trener.

Njen sin je zmagal in tedaj se ni mogla več vzdržati. Planila je k njemu, ga objela in pričela poljubovati ter pri tem popolnoma pozabila, da se mora skrivati. Eden od prisotnih je prepoznal v njej ženo. Takoj so jo postavili pred sodišče. Opravičevala se je z materinsko ljubeznijo in sodniki so jo osvobodili, čeprav bi jo bili morali obsoditi na smrt. Tedaj so sodniki tudi odločili, da je dovoljen vstop v olimpijski stadion samo brez obleke.

Olimpijske igre v stari Grčiji so dosegle svoj višek leta 464 pred našim štetjem. Pozneje je smisel za pravi šport pričel propadati. Ostalo je sicer navdušenje za športna tekmovanja vsake vrste, toda predvsem za ona, pri katerih je bilo v nevarnosti človeško življenje. Namesto opuščenih atletskih panog so stopili v ospredje boks in tekme v vozovih s konji. Posebno boks je postal ena najnevar-

nejših športnih disciplin, ker so tekmovalci vtikali med prste na rokah kose kovin, da bi bil učinek udarca čim večji. Pojavila se je tudi gonja za rekorde vseh vrst. Gledalci niso bili več za pravi šport, temveč so prihajali na športna igrišča samo takrat, kadar se jim je obetala senzacija.

Ni torej čudno, če so v takih okoliščinah postale tudi olimpijske igre, prvotno največja svečanost starega veka, navaden — cirkus. Da so nazadnje popolnoma propadle, pa so pomagali Grkom Rimljani. Ob okupaciji Grčije v II. stoletju so Rimljani sicer že našli grški šport in olimpijske igre izmalicene, toda oni so jih izmalicili še bolj in popolnoma. Prišlo je celo tako daleč, da je na olimpijskih igrah nastopil tudi rimski tiran Neron, ki so ga morali proglasiti za zmagovalca, čeprav je med dirko dvakrat padel z voza.

Smrten udarec tudi temu ostanku nekdanje slave pa je zadala zmaga krščanstva v rimski državi, kajti po posredovanju krščanskih svečnikov je rimski cesar Teodozij leta 392 prepovedal prirejanje olimpijskih iger. Olimpija, nekoč slavna in bogata, je za približno 1600 let utonila v pozabo. Svetišča in zgradbe, ki jih ni porušil čas, je porušil in zasul s peskom potres ter tako za poldrugo tisočletje zabrisal vse sledove o njih.

Ko je v preteklem stoletju zopet pričelo rasti zanimanje za šport, so se spomnili tudi na Olimpijo in njene svečanosti, ki so bile opisane v mnogih starih grških pesmih. Začeli so z izkopavanjem zasutega mesta. Leta 1874 so izkopali vse dele stare Olimpije, dobrih dvajset let pozneje — leta 1896 — pa so bile po zaslugi Francoza Pierra de Coubertina obnovljene tudi olimpijske igre, na katerih pa ne sodelujejo samo tekmovalci iz Grčije, temveč tekmovalci vseh narodov sveta.

IVAN CANKAR:

## Človek

„Ali te vznemirja to učeno govorenje, dragi moj? Ali se ne počutiš dobro?“

Negotov, otroški smehljaj se je prikazal na njegovem obrazu; zavrtel je v roki kozarec in odgovoril jecljaje in v zadregi:

„Ne... hvala... godi se mi še dosti dobro... A kljub temu... zdi se mi, da me glava boli; čutim se neumnega...“

Obšlo me je sočutje in hotel sem ga potolažiti s kako ljubeznivo besedo; toda ni mi prišlo nič pripravnega na jezik. Kdo vruga mi je vdahnil nesrečno misel, da sem ga vzel s seboj v to čudno družbo? — Očitno je, da se dolgočasi do smrti. In to je jako razumljivo. Njegove oči se nemirne in gledajo nekako prestrašeno; z rokami ne ve, kaj bi počel, — devlje jih na mizo, sklepa na prsih, polaga jih na kolena; — kratka, vidi se, da nikakor ni na svojem mestu.

Vse naokoli sami ženialni ljudje, vstajajoči talenti, ponosni duhovi. Iz večine obrazov ne sije duhovitost, a to je dandanes vseeno. Poznam jih mnogo, ki izgledajo naravnost bedasto in ki so se kljub temu dokopali do nekake slave. To sem opomnil samo mimogrede.

Največ in najglasneje je govoril dolg, suh človek s koščeni rokami, bledim obrazom in izbuljenimi, meglenimi očmi. Poudarjal je vsako besedo krepko in natančno; videlo se je, da je ponosen na svojo pravilno slovenščino; toda časih se mu je zataknilo in iskal je izrazov... Čudovito: nekateri ljudje vam vijó prekrasne periode, ki vam božajo ušesa kakor pomladanski zefir, in vi poslušate... Ničesar! Najmanjše misli ne izkopljete iz teh srebrnih period; glasovi se izgubljajo v daljavi in zdi se vam, da ste sanjali, — da sploh nihče govoril ni. In vaše srce objame tiha žalost.

Navduševal se je za „narodno dušo“ in imenoval se je nacionalista. „Nacionalizem v umetnosti in znanstvu, — to bodi vaša parola. Kar ni vzklilo naravnost iz narodove duše, to ni naše, do tega nimamo nikake pravice. Tuja umetnost, to je prijatelj frak; pretesna nam je ali preširoka. Če nimamo svoje, — rajši nobene. Narod, ki ne živi svojega življenja, ni vreden, da eksistira...“

Ugovarjal mu je slabo oblečen študent z jako dolgim, nekoliko na stran zavitim nosom in rdečimi, zaspanimi očmi. Delal je okorne kretnje — ter se zibal neprestano na svojem stolu, ki je škripal v enakomernem taktu.

„Ali živi svoje življenje, ali tuje, — to je postranska stvar. Glavno je, da sploh živi. Ako nima narod toliko moči, da bi rodil iz sebe, kar se je razvilo drugod v teku dolgih stoletij, — tedaj naj jemlje duševno bogastvo, kjer se mu ponuja. Zakaj drugače pride lahko v nevarnost, da zaostane in ovira napredek. Narod pa, ki ovira vseobčji napredek, ni vreden da eksistira...“

„Narod... kakšen pojem je to?... Narod!... Glavno... to je duša... vesoljna duša... Napredek? Kakšen pojem je to?... Napredek! Kar eksistira, — to je idividuum, to sem jaz! Druga ne poznam... jaz poslušam... tajne glasove svoje duše... En sam pojav te duše... je vreden več... kakor ta naš narod. Narod?... če ostane ta skupina ljudi v materialnih okovih... če hrepeni po surovih smotrih... tedaj ni vreden ta narod, da eksistira... tedaj sploh ne eksistira ne...“

Zadnji stavek mu je prišel na jezik tako nepričakovano, da je zakašljajal ter se ozrl začuden okrog sebe...

V kavarni je postalo zaduhlo. Oblaki tobakovega dima so plavali nad nami; obrazi so rdeli, oči so bile motne in brezbarvne. Moj prijatelj je sedel na svojem mestu tiho in nepremično, kakor prikovan. Zinil ni ves čas niti besedice. Opolnoči sem ga stresel za rame, da se je prestrašen zganil.

„Damijan... domovi!“

Mrzel nočni zrak nama je zapihal v lica, ko sva stopila na cesto.

„Kako ti je ugajala ta družba, prijatelj Damijan?“

Pomisli! je nekoliko in zakašljajal.

„Vrtilo se mi je v glavi... ti ljudje vedo grozno veliko...“

„Damijan, ti jim nisi dal pravega imena. To niso ljudje. Ti, — ti si človek. Dobra duša, imenitno srce in drugega nič. A glej, tam ni bilo niti enega človeka; par simbolistov, par realistov, par idealistov in tako dalje. Človeka nobenega. To so samo še suhe rubrike, napisani programi... Prijatelj, ogiblji se takih družb; varuj se, da se jih ne privadiš; izsajajo ti dušo, da sam ne boš vedel kdaj...“

Na cesti je bilo temno in tiho; iz megle so se bleščala visoka okna kavarne.

LOJZE AVSENAK:

## Zvodnik

galov črno, mož pri možu. Bučalo in šumelo je kot v panju.

„Kaj praviš? Kdo so bili.“ Komandant je z očitnim zanimanjem stopil korak naprej. Tine je malomarno zmignil z rameni:

„Saj to je tisto —, ko bi vedel! Povem le, kar sem videl. — Pritisnejo v izbo in se obnašajo, kakor bi bili doma. To se pravi, tistih osem. Sedejo za mizo, odpirajo torbe, jedo in pijejo...“

Častnik je postajal neučakljiv.

„A kaj so jedli?“

Tine videč, da je vžgal zanimanje, se je smejal v očesnih kotičkih.

„Saj sem si komaj upal pogledati nanje. Spravil sem se za peč in se motil s svojim poslom. Radovednost pa me je gnala, da sem čedalje pogosteje kupal tja med nje. Kaj so jedli? Ho-ho! Saj še vsega povedati ne znam. Konzerve, in kakšne! Pa kruh, bel kot sneg! Meso, da mu ne vem imena. Oh, sem si mislil, kako nekateri dobro in zlahka živijo! Zavil je oči, kakor da je poln zavisti.

„Dalje, dalje!“ je pritiskal komandant. Tinetu se ni mudilo nikamor. Roke je vtaknil v hlačne žepe in brezbržno nadaljeval.

„Ko so se pošteno najedli in se napili iz čutaric, so iz torb izvlekli nekakšne karte.“

„Kako praviš?“ sta zazijala častnik in tolmač. Tine pa zložno dalje:

„Do pike tako. Karte, vam rečem, zemljevide, in še kakšne!“

„Kako pa ti to veš, če si sedel za pečjo?“ ga je skušal poveljnik. Tineta pa ni zmedlo.

„Hm, saj sem jih slišal, ko so govorili. Po teje stezi, skozi to križišče, ob onem potoku. Jaz pa nisem niti črhnil.“

„Tako so sklepali? Toda kdo so bili, kako so izgledali?“ Komandant ga je nemiren tresel za rokav.

„Ne vprašujte! Može kakor gora, hudogled kot vragovi, obleke rjave, na rokavih toliko svetlih reči. Rekel bi, da so bili sami oficirji.“ Tine je pevidno postavljaj besedo za besedo.

„Oficirji, praviš? Toda čigavi oficirji?“ ga je ustavil Nemec in ga ostro pogledal v oči.

„To, vidite, je ono, česar ne morem razumeti. Rekel sem: „To moram javiti na Senovem.“ Rjave kape...“

„S kokardo?“ je hlastno vprašal oni. „Govoril!“ ga je tresel za ramena.

„Ne, zvezda je bila, rdeča zvezda.“ je pojasnil Tine brezbržno, kakor da je to najbolj brezpomembna stvar. Komandant je poskočil, kot bi ga dregnil s šilom.

„Banditi!“

Čez Tinetov obaz se je razlila nevednost.

„Kdo? Mar jih poznate?“

Nemec je bil togoten, da sploh ni odgovoril. Še z večjo vnemo je zasliševal dalje:

„Orožje, kakšno orožje so imeli? Puške?“

Tine pa še bolj nevedno:

„Ne poznam orožja, pa bi težko rekel.“ Komandant ga je odvedel v drugo sobo, polno orožja.

„Morda tako?“ je kazal navadne, dolge puške. Tine je odkimal in živahno stopil k brzostrelkam, ki so visele nekaj korakov proč.

„Take, take, same takšne so imeli. Mnogo lukenj, da, da, da.“

Oficir se je začudil.

„Vsi so imeli brzostrelke?“

„Kolikor jih je bilo notri, vsi.“ Vražje je užival ob Nemčevi osuplosti.

„Lopovi, le kje so jih vzeli!“ je srdito mrmral. „In drugi, oni zunaj?“ se je namrščil, da se Tine ni več čutil prav varnega.

„Le enkrat sem skočil preko dvorišča, pa morda nisem videl vsega...“ je mencial v negotovosti.

„Govoril!“

Neodločno je pričel:

„Tudi drugi so imeli tako orožje,“ kazajo puške in brzostrelke. „A drugega mnogo, takšnega, vidite!“ In pokazal je na puškomitraljeze in težke strojnice, lepo razvrščene na steni.

Nemcu je šinila kri v glavo.

„Kaj, težko orožje imajo? Banditi — težko orožje!“

„I nekaj topovom podobnega...“ ga je Tine razvnel dalje.

„Minomete?“ je zinil oficir.

„Morda,“ je Tine zmignil z rameni.

Nemec je bil ves nesrečen.

„In mnogo praviš, jih je bilo?“ Glas je tpetal od razburjenja.

„Dvorišče polno, v sadovnjaku vse črno, vam rečem.“ Tine se je naslajal, komandant spreminjal barvo.

„In karte so imeli praviš? Kaj so neki hoteli z njimi?“

Tine pa pretkano:

„Da jim kažejo pot. Vsaj tako bi jih človek razumel. Po teje poti odrinemo še nocoj na Lisco. V zori smo tam. Malo počijemo. Pojutrišnjem smo nad Zidanim mostom. Med potjo pošljemo minerje k železnici. Drugi teden bomo napadli v rudnikih, morda v Hrastniku, Trbovljah ali celo v Laškem! Tako so govorili.“

„Zdaj mi je pa dovolj teh banditskih nesramnosti. Železnice napasti, rudnike razbiti! Čakajte, čakajte, bestije!“ Oficir je besnel, tekal iz sobe v sobo in strahovito psoval. Ves razjarjen se je končno ustopil pred Tineta:

„Ti, če lažeš?“ Zažugal mu je, a Tinetu se je zdelo, da ga hoče udariti, zmesti in pohoditi, samo da ne bi slišal tega strašnega poročila. Ves se je tresel in zarjul: „In koliko praviš jih je bilo?“

Tineta je že zaskrbelo.

„Mnogo, vam rečem, težko bi jih prešteli.“ Nemec je zastrkal z zobmi.

„In če bi jih bilo milijone! Stisnemo jih, zmečkamo kot gosence!“ je vpil brez oblasti nad seboj, kakor da Tineta sploh ni več pred njim. Tine je opazil, da je izgubil tudi tolmača. Zadenjsko se je bil spravil do vrat. „Razumeš? Zmečkamo!“ Potem pa, kakor, da ga je šele spoznal, ga je odpravil za troho tiše: „Dobro, idi, marš!“

Tineta je vrglo iz pisarne. Brez tolmača je spoznal, da je opravil. Ko je prišel na prosto, mu je bilo, da bi poskočil od veselja, da bi se krohotal do onemoglosti. Siloma se je moral krotiti. Zavedal se je, da ga morda spremljajo radovedni ali celo sumljivo mu sledeči pogledi. Stopal je prisiljeno mirno. Šele ko se jim je odmaknil z oči, se mu je razlezel obraz in razsikal se mu je iskren, sproščen smeh.

„Vse je šlo čudovito po sreči. Le kaj, kaj bodo zdaj napravili?“ Pospešil je korake, kakor bi s tem hotel pospešiti ono neznano, ki pač mora, mora priti za tem.

V dolini pa so zabrnili telefoni, vrstila so se nervozna obvestila na vse strani. Nemci so alarmirali vojaške edinice v vsej Savski dolini od Krškega do Zidanega mosta — o izredno močnem oddelku onih — ne bodijihprava —, ki da je na pohodu med Bohorjem in Zidanim mostom in grozi uničiti železnico, rudnike ali kar koli. Ni še pretekla dobra ura — Tine je prispel vrh loškega klanca —, ko so iz Savske doline zamolklo zabrnili motorji kamionov, ki so v naglici razvažali nemške oddelke, da obkolijo, zajamejo ali razbijejo predrnega nasprotnika. Iz Sevnice, Brega, Loke in Zidanega mosta, pa od Laškega in Planine so v urnih pohodih hiteli v hribe, da ne zamude prilike, ki se jim malokdaj nudi.

Tri dni je trajala hajka. Križem — križem so Nemci prehodili vse hoste, pretaknili vse grupe, pogledali za vsako skalo. A nič! Partizanov niso izsledili. Zmučeni so se sestopali s hribov, nezadovoljni sami s seboj. Ljudstvo se jim je skrivaj privoščljivo posmihalo, ko so prazni vstopali na kamione in odhajali. Tine je gorel od notranjega zadovoljstva. Vse je dosegel. Zvedil je Nemce in partizani na Bohorju so prilično dolgo imeli mir.

Jutro je bilo in Tine je pravkar opravil pri živini, ko je stopil predenj ilegalce Maks, ki se je že četrto leto prebijal po hostah. Tine se mu je muhavo nasmejal, češ: „Kaj te le boli?“

„Treba jih bo nekako zmotiti, zavesti, te vragove zelene. Neprestano štikajo za nami. Tine, ugani kakšno, ki bi zalegla,“ se je Maks v zadregi čehljajal za ušesi in s komolci odrival brzostrelko, ki mu je bingljala čez ramo.

Tine se mu je smejal iz vsega grla, da ga je oni kar zavzeto pogledal. Maks je vedel, da je zvit in da včasih celo uživa ob tuji zadregi.

„V dolino bi se napotil in bi...“ mu je hotel nasvetovati Maks. Tine pa ga je odbil, da je aktivist kar odnehal.

„Le pustil Kar se bo dalo, bom storil.“

„Kaj misliš?“

Tine je zmignil z rameni, češ kadar ga bo volja.

„Zmedi jih, kakor veš in znaš. Vsiljivi so ko stenice. Laže bi vzdržali, če si vsaj nekaj dni opomoremo,“ ga je naukoval partizan.

Tine pa ga ni več poslušal, že je skočil preko dvorišča k hiši.

„Kam?“ je klical Maks za njim.

„Eh, kam! Na Senovo!“ Le na pol se je spotoma obrnil nazaj.

Prav takšen, kakršen je prišel iz hleva, je krenil v dolino. Pokril je klobuk, zveglan kot mlečna hostna goba, in ga potegnil globoko na oči. Napravil je obraz, ki je bil vse prej, kakor bister. „Takole se bomo nosili danes“. V dolino je stopal naglo, po jablanškem klanecu je skoro tekkel. Obraz je govoril, da snuje načrt. Na pol glasno je mrmral. Šele globoko dol v dolski soteski se mu je lice razvleklo in sproščeno se je nasmejal. „Da, tako bom storil.“

Na Senovem je taborila četa Nemcev. Tine jo je mahnil naravnost tja. Tesno mu je bilo pri srcu, ko je stopal po dolgih hodnikih senovske šole, tako nekako, kakor bi lezel v past, ki se za njim zapira. S silo se je osvobodil nadležnega občutka. Potrkal je.

„Napreji!“ se je oglasilo vabilo, trdo kakor bi stresel vrečo orehov.

Tine je vstopil in se znašel pred komandantom samim. Nemec ga je ostro prebadal z očmi. Nič ni pozdravil Tine, ne rekel nobene, kakor v silni zadregi se je tiščal k vratom. Klobuka ni snel. Častniku je ušel smeh, a naglo je napel obraz:

„No, teslo, nič, „Heil Hitler!““

Tinetu je roka leno zlezla navzgor.

„Kaj hočeš?“ Oficir je postajal nestrpen.

Tine je dvignil ramena.

„Ne razumeš?“ Tine je zmajal z glavo in odmahnil. Častnik je naročil tolmača.

„Kdo si?“ ga je v smešni mešanici vprašal mož, ki je bil določen, da mu pomaga.

Tinetu je šlo na smeh, a je povedal.

„In kaj hočeš?“ je na povelje vprašal tolmač.

Vprašani je nabral čelo in pričel:

„Sedim sinoči doma in krpam stare škarpete. In ko takole sedim, potrkna na okno tako čudno, da me je kar streslo. Vstanem, grem in odprem vežna vrata. In kaj vidim! V vežo ti pritisne šest, sedem, osem mož, neznanih mrkih, oboroženih. Pogledam ven: Okrog vo-

FR. MILČINSKI:

## Kobilja jajca

Pod milim nebom je čuda raznovrstnih stvari, živih in mrtvih, nihče vseh ne pozna.

Pa so bile buče taka stvar, ki je njega dni niso poznali v Butalah.

Zanese Butalca pot iz imenitnega domačega mesta v drugo, tam je bil semenj, pa vidi kup buč. Zraven stoji kmet in jih prodaja.

Butalec ostrmi: „Oha, kakšna so to jabolka! Kolikšno bo šele drevo, ki jih rodil!“

Misli kmet, da se mož norčuje, pa mu odgovori: „Kaj se vam zdi, to niso jabolka, to so kobilja jajca!“

Se zavzame Butalec: „Jajca kobilja? Taka, da se konjska žival izvali iz njih? Konjske živali še nimamo v Butalah, dajte, prodajte mi jih par!“

Pa se kmet ni dal prositi in je prodal par in je izbral največji dve, da bosta v Butalah za plem, in še navrgel pouk: „Jajci je treba doma zakopati v gnoj, v gnoju ostaneta štiri tedne, ne ure več, ne ure manj. Pa ko preteče rok, boste zijali, kaj so kobilja jajca!“

Butalec je poslušal in razumel. Vzel je buči, vsako pod svojo pazduho, in se zadovoljen

obrnul domov proti Butalam.

Buči sta bili težki in nerodni, pot je šla navkreber, pa ko je prišel vrh gore, kjer se pot obesi proti Butalam, je bil pošteno truden.

Široko je sedel pod hrast. Buči si je položil pred se med kolena in je počivaje mislil vesele misli: „Moja dva konjička, ali bosta vprežena ali bosta jahana? Jahal še nisem, pa štejem, da ni težko — na konja sedež in ga požeješ: „Hi!“

HOFMAN:

## Španski bezeg

Rekel sem ji, naj me kdaj obišče v podstrešni izbi, kjer domujem sam, in naj nikar izgovora ne išče: kdor ljubi — ne vprašuje kdaj in kam.

Domov sem nesel vejo španskega bezga in mislil: dam ji ga v spomin...

A ni prišla; in posušila se je vejica bezga. Ostal je le spomin — o, večno živ spomin.

# KOLEDAR

Sobota, 26. julij: Ana, mati D. M.  
Nedelja, 27. julij: Rudolf in tovariši  
Ponedeljek, 28. julij: Viktor  
Torek, 29. julij: Marta

## SPOMINSKI DNEVI

26. 7. 1856 — Rojen na Irskem pisatelj Bernard Shaw — 1914 Začetek prve svetovne vojne.  
27. 7. 1857 — Izročena prometu železnica Ljubljana—Trst — 1866 Vzpostavljena brzojavna zveza čez Atlantik.  
28. 7. 1750 — Umrli skladatelj Johan Sebastian Bach — 1867 Odprta v Zagrebu Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti — 1897 Umrli v Ljubljani pisatelj Janko Kersnik — 1946 Umrli akademski slikar Ferdo Vesel.  
29. 7. 1804 — Rojen v Spodnji Luži pri Škofji Loki Lovrenc Košir, „oče poštne znamke“ — 1946 Začetek mirovne konference v Parizu.

## BILČOVS

Nenadoma nas je vse presenetila tužna novica, da se je naša ljubljena mati in dolgoletna gospodinja p. d. Kumrove kmetije v Bilnovsu ločila iz te zemeljske doline solz. Dne 16. julija popoldan, ko je bila ostala družina zaposlena pri spravljanju žita, je mati še zdrava in dobre volje sama čuvala hišo, se ji je nenadoma odprla žila na nogi in je izkravavela.

Brezmejna žalost je objela vse domače in celo našo vas. Saj je z rajno Kumrinjo prenehalo življenje, ki je bilo in gorelo samo v dobrobit svojih dragih in od nje iskreno ljubljeneh otrok, katerim je v najlepši zakonski slogi z svojim pred enim letom umrlim možem poskrbela za kar najboljša pogoja za razvoj in napredek svojih poklicev. Trije sinovi žalujejo za svojo ljubljeno materjo, dočim je ena hčerka že pred dolgimi leti mlada umrla. Sin Miha je posestnik na Kumrovi kmetiji, drugi sin Rudolf Zablatnik pa je mesarski mojster blizu Otoč pri Celovcu, tretji sin pa je postal duhovnik, ter se je po večletnem dušnem pastirovanju v slovenskih farah posvetil še nadaljnjemu študiju na univerzi v Gradcu. Postal je doktor in profesor. V minulem šolskem letu je naš profesor dr. Pavli Zablatnik že poučeval v Celovcu. Tako je rajna naša Kumrova mati dala svojemu domu in svojim otrokom vse, kar je imela in zmogla, dobro vzgojo in položila v srce tudi svojim sinovom kot največji zaklad, katerega naj vsi čuvamo in spoštujemo, svojo slovensko materno besedo. Dala pa je tudi slovenskemu narodu na Koroškem vodnika in vzgojitelja, kateri, tako želimo, bo še dolga leta kot vzgojitelj naše mladine mnogo pripomogel k narodni vzgoji našega študentovskega naraščaja.

Rajno mater smo v nadvse častnem pogrebu sprejeli dne 18. julija na pokopališču v Bilčovsu. Velika množica pogrebcev, med njimi osem duhovnikov, je znak, kako je bila rajna pri vseh priljubljena. Poslovilne žalostinke ji je zapel naš domači pevski zbor in č. g. župnik Stih je ob grobu imel žalni govor. Naj blaga mati mirno spi v domači slovenski zemlji. Naše sožalje pa vsem preostalom!

# Nekoliko razmišljanja

Mimogrede nekaj doživljajev in misli, ki niso nove, pač pa vedno pereče. Prišel sem na primer nedavno v župnišče, da bi plačal ne ravno majhni cerkveni davek. V pisarni sem videl razvrščene različne brošure in revije s slikami in sem v svoje začudenje ugotovil, da so bile edine nemške. Kmalu je narahlo potrkalo na vrata in vstopili so šolarji, slovenski otroci, ki so se takoj začeli zanimati za te raznovrstne nemške brošure. Gospod župnik, ki je zapustil svojo domovino Jugoslavijo, je vstal in brez pomislekov razdelil nemške brošure med slovenske otroke. V meni je zavrelo in sem pomislil, daleč smo prišli, ker tudi župnišče je postalo posredovalnica za širjenje nemške literature med slovensko mladino in s tem pospešuje germanizacijo. Pomislil sem, kje so oni značajni duhovniki-korenine, ki so se ne glede na svoje predstojnike in v odpo-vedi svoje udobnosti, za ceno prostosti in celo življenja borili za obstoj naroda in to predvsem s posredovanjem in širjenjem slovenskega tiska. Ko bi ti vedeli, kaj se dogaja danes v župnišču, bi se še v grobu obrnili.

Samo tri bore urice na teden imajo naši otroci slovenski pouk v šoli in kakšen je uspeh, si lahko predstavljamo, če ga delijo učitelji, ki so bili vzgojeni v duhu „Schulvereine“ in „Südmarke“. Mnenja sem, da bi bila dolžnost slovenskih duhovnikov, tudi onih beguncev iz Slovenije, da bi posredovali slovenski mladini slovensko čtivo in s tem pomagali premostiti vrzel, ki jo pušča šola. Toda žal, ti gospodje so preveč zaposleni s politiko, ki ne družijo koroških Slovencev.

Ker sem že omenil besede begunci, naj sledi še nekaj besedi o tem vprašanju. V vseh časopisih beremo o beguncih različnih narodov, predvsem od tistih „nesrečnikov“ Nemcev „Volksdeutscherjev“, ki jih je Hitler že pred vojno klical „heim ins Reich“ iz vseh vetrov sveta. Sedaj pa v mnogih primerih ne vedo, kam bi z njimi.

Res je, da je usoda begunca žalotna, kar ve najbolj oni, ki je begunstvo sam doživljal. Tudi mi smo bili po prvi svetovni vojni begunci in sicer samo zaradi tega, ker smo se za svoj narod borili in izpostavili. Zbežati smo morali pred nahujskano in podivjano tolpo „Volkswehrovcov“, ki so pretepali Slovence, požigali in ropali njihove domove, sve samo zaradi tega, ker so bili pač Slovenci.

Toda, marsikomu bi ne bilo treba deliti usode begunstva. Če bi bili nekoliko drugačni in bi malo bolj pomislili, ne bi bilo vprašanja, zakaj je toliko beguncev iz Jugoslavije, mnogo izobražencev in posebno duhovnikov. Brez dvoma so pobegnili zaradi tega, ker so imeli slabo vest, ker so se udinjali okupatorju in organizirali boj proti osvobodilni borbi. Zakaj niso pobegnili vsi izobraženci in je ostal velik del izobražencev in duhovnikov v domovini? Gotovo zaradi tega, ker jim je bilo ljudstvo več vredno, kakor nasilni okupator.

Mnogo beguncev pa je tudi takih, ki so naselili zlobni in brezvestni propagandi. Kmalu

po vojni sem govoril z begunko, inteligentnim mladim dekletom, ki je vzbujala vtis, da ni mogla kaj zakriviti in mi je na vprašanje, zakaj je zbežala iz domovine, dejala: „Rekli so, da bodo komunisti pomorili kar vse vprek, zato sem šla tudi jaz.“

Veliko od teh zadnjih se jih je vrnilo v domovino, kjer imajo delo in kruh in so zadovoljni, ker so spet doma. Mnogo drugih pa se izgublja v svetu, garajo in trpijo in ginejo za tuje gospodstvo ter verjamejo pisanju ljudi, ki se zaradi svojega zločinskega delovanja med narodnoosvobodilno vojno ne marajo in ne upajo vrniti domov.

## BELA — ŽELEZNA KAPLA

V Železni Kapli je umrla ugledna in spoštovana Kristanova mati iz Bele. Vrlino pokojne Kristanove matere so bile tako odlične, da so lahko za zgled vsem koroškim slovenskim materam. Pridna in skrbna gospodinja je bila središče v domačem krogu, poleg tega pa je bila značajna in zavedna Slovenka, ki je svojo narodno zavest v dejanju pokazala v lepih in še izrazitejših v najtežjih časih slovenskega ljudstva na Koroškem. Ko je bilo treba pomagati v času narodnoosvobodilne borbe žrtve na oltar domovine, za svobodo in lepše življenje slovenskega ljudstva in človečanstva sploh, je dala svojega sina Miheja v partizane, ki se je kot pol. kom. Bojeve čete pod partizanskim imenom Pavel boril nazadnje na Svinški planini in kot junak nad Golovico žrtvoval svojo srčno kri in mlado življenje za visoke svetle ideale. SS-ovske tolpe so iz besnega sovraštva dobesedno do zadnjega zrna izropale Kristanovo hišo. Kristanova mati in družina pomeni kos naše slavne zgodovine iz najtežjih naših dni in bomo o tem še pisali.

Pogrebne svečanosti so bile v petek, 25. julija 1952, v Železni Kapli. Naj Kristanova mati mirno počiva v slovenski zemlji, ki jo je

ljubila iz globine svoje duše, njenim svojcem pa naše odkrito sožalje!

## ST. JAKOB V ROŽU

Minulo nedeljo je bila pri nas primicija, ko je č. g. Franc Krištof pel novo mašo. Novi maši je prisostvovala velika množica domačinov iz bližnje in daljne okolice. V soboto zvečer so novomašnika slovesno sprejeli in pozdravili pod starodavno vaško lipo, kjer ga je med dobrodošlicami v imenu občine pozdravil tudi šentjakobski župan.

V nedeljo zjutraj je novomašnik vzel slovo od svoje rojstne hiše in množica ga je v procesiji spremljala med pokanjem topičev v St. Peter, kjer je pred Narodno šolo stopil pred oltar.

Novomašnik je sin znan in zavedne Jakopičeve družine v Veliki vasi. Čestitamo mu k dosegu cilja, ki si ga je zastavil in želimo, da bi ostal enako zvest svojemu ljudstvu, iz katerega izhaja in da bi mu bilo dano službovati med svojim ljudstvom in delovati v njegov dobrobit.

## PROMETNE NEZGODE V AVSTRIJI V PRETEKLEM TEDNU

Pretekli teden se je v Avstriji pripetilo 734 prometnih nezgod. Na ulicah in cestah je bilo 681 oseb poškodovanih in 31 ubitih. V 36 primerih so vozniki pobegnili, ne da bi se zanimali za ponesrečence. V 24 primerih so ugotovili kot vzrok nesreče pijanost šoferjev.

Po avstrijskih zveznih deželah se nezgode razdeljujejo, kot sledi: Dunaj 278 nezgod, 169 poškodovanih, 2 mrtva; Gradišče 9 nezgod, 8 poškodovanih, 2 mrtva; Koroška 85 nezgod, 79 poškodovanih, 8 mrtvih; Möhlviertel 9 nezgod, 13 poškodovanih; Nižja Avstrija 31 nezgod, 30 poškodovanih, 4 mrtvi; Zgornja Avstrija 49 nezgod; Štajerska 149 nezgod, 187 poškodovanih, 9 mrtvih; Tirolska 59 nezgod, 40 poškodovanih, 1 mrtev; Predarlška 14 nezgod, 17 poškodovanih.

## Klobasnica ali Globasnica?

Že v lanskim „Svobodi“ sem opozoril, da pišemo mnoga naša krajevna imena napačno. Med temi je zlasti pisava „Globasnica“. Tisti, ki to pišejo, menda mislijo, da je kraj dobil ime po svoji legi v „globeli“, „globoko doli“.

Ta razlaga pa je pogrešena. Imamo kraje globoko ali globoče, imamo tudi „globoče“, n. pr. kar pri Pliberku znamenito globočo na Komelji gori. Nikdar pa pri nas ne more nastati iz „globoko“ ime Globasnica. Na tako razlago bi se učenjaki, tako nemški kakor slovenski filozofi, samo pomilovalno nasmehnil.

Nekdaj so se imena zapisovala tako kakor je kdo znal, včasih prav, včasih pa krivo. Danes pa niso več tisti časi. Vsak narod se trudi, da piše čisto in po pravih slovnice. Kdor se ne ravna po teh pravilih, velja za neizobraženega.

Tem bolj pa je važno, da pišemo krajevna

imena pravilno, kajti ta imena segajo daleč nazaj v našo preteklost. Učenjaki razbirajo iz njih, kaj so prvotno pomenila, kako je kraj nastal itd. Razlaganje krajevnih imen je sedaj veda, ki zahteva mnogo uka in učenosti. Treba je namreč pri tem: 1. poznati stare in najstarejše zapise, 2. vedeti, kako domačini besede izgovarjajo, 3. poznati dotično narečje in lego kraja. Vse to je važno, brez tega ni znanstvene razlage.

Najstarejši zapisi našega kraja izvirajo od Nemcev, ki črke k in g pogosto zamenjavajo, ker jih ne razlikujejo tako, kakor mi. Pišejo n. pr. Gonowetz, mi Konovece; Gonobitz in Konjice itd. Tako so tudi pisali Globasnitz, pa ne dosledno; v Carintheji leta 1920 sem čital Klobasnitz. Nemški zapisi torej niso zanesljivi.

Ko pa se pojavijo n. a. i. zapisi, n. pr. v Kobljevanje na 4. strani)

## JUŠ KOZAK:

# Beli mecesen

18

Poleti je pastiril, pozimi drvaril. V mesto ni več zahajal. Če je prišel z gor, se je ustavil pri Revežu, ki se je ves zatopil v kolesa.

Venomer je zagotavljal: „Iz tunjske fare pride. Na planini sem bral v zvezdah.“

Martin se ni več smejal. Tudi njemu ne. Ostajal je pri njem čez noč, da sta se dolgo pomenkovala.

Nikoli mu ni bilo treba izpraševati, o Lizi je Revež sam rad govoril.

„Smrekarja smo pokopali, zdaj živi Gržina na domu. O sv. Jakobu je dobil sina, ki ima rdeče lase.“

Martina je zabolelo, da je umolknil za vso noč. Drugo jutro je odhajal nazaj. Šel je čez polje, da je videl domačo hišo.

Na njivi je zagledal mater. Starka je vztrepetala, ko ga je uzrla. Zastirala je oči, ker ni vedela, ali je v resnici, ali je v sončnem blesku. „Tip!“

„Jaz sem, mati. Kako doma?“

„Včeraj so prepisali. Oče leze v zemljo. Hudo je pri nas. Pa bi prišel, da bi še očeta videl.“

„Pridem, mati.“ je dejal in hitro odšel.

Dolgo je gledala starka za njim, žejno zemljo so rosile solze.

V velikem loku je zavlil mimo Smrekarjevega doma. Tam notri je sedela mlada mati. Z možem sta se redko videla. Hodil je po kupčijah, ona pa je živela za otroka.

Kakor bi slutila, da je v bližini Martin, oči so se ji zameglile. Sklonjena nad otroško glavo je šepetala: „Jakob, Jakob, zakaj nisi njegov sin?“

Martin ni več videl očeta. V jeseni so orali za ozimino. Stari Bos se je upiral na ročici. Žalost in jeza sta mu upognili križ. Zvesto je gledal črno zemljo, kako se vali izpod pluga.

„Lepa zemlja! Iz nič sem jo naredil. Kakšna ledina je bila tu gori. Šestdeset let! Bel kruh daje, prej je rodila osat.“

Na sosednji njivi je plela mlada. „Tak uprite se, oče! Kaj se silite, če ne morete!“

Strupene besede so skelele v srcu. Nič ni rekel, še ozrl se ni.

„Nori od zlobe.“ je pomislil. „Nič ne vidi. Moja kri je tekla v to črno prst!“

Ko so konji zavili na ozare, je hotel vzdigniti plug. Obšla ga je čudna slabost. Noge so se mu šibile, gore so se zamajale in sonce se je zatočilo v velikanskih krogih. Padal je nazaj in se lovil z rokami.

V maslen prst so se zarile roke. Krčevito so jo stisnile. Nato je omahnila glava v razor in z obličjem v nebo je obležal nepremično. Zaprl se oči in tihi mir se je razlil po obrazu.

Konji so potegnili. Bos je končal svojo pot

med njivami. Prst, ki jo je prinesel domov v mrtvih rokah, mu je mati dala v rakev.

„Jernej, tvoje življenje jo je blagoslovilo!“

Martina niso našli. Šele po pokopu je prišel med križe na tunjski hrib. Stal je na grobu in molil. „Večna luč naj ti sije, oče! Zemlji si dal vse!“ Vračal se je čez polja in na ozki stezi med njivami sta se srečala. Liza je prebledela, nosila je otroka s seboj. Ni se ga mogla izogniti. Stopila je že korak v žito, a je obstala na mestu.

Martin se je počasi približal. Oči so se spogledale. Zardela je do temena.

„Ta je tvoj?“ je vprašal.

„Je.“ Glas ji je drhtel.

„Kaj dela Gržina?“

„V mestu je.“

„Pokaži mi malega.“ je prosil s posebno mehkim glasom.

„Pusti ga! Ti si od očeta preklet!“ V prsih ji je zavrelo, izjokala bi se zaradi teh besedi. Ni ga mogla pogledati, ko je šla mimo.

Martin je hodil dalje s pikrim smehljajem na ustih. Nocoj si ni kuhal večerje. Ležal je na postelji in strmел v okajeni strop.

„Ali ga imam človeka na svetu?“ je razmišljal.

„Nimam ga.“

Zunaj je divjala nevihta. Strele so žvenketale med skalami, drevesa so se hotela iztrgati. Strašna jeza je gmela nad zemljo ter jo pretresala.

„Nebo preklinja zemljo!“ je zašepetal Martin.

„Skala in drevje ga prosita usmiljenja. Voda rjove doli v strugi. Na Trati je prižgala mati svečo. Bog zna, kje se skrivajo moji gamzi!“

Nebo se ni moglo umiriti. Dež je prenehal, grom pa je pretresal gore. Tedaj je Martin vstal, v koči mu je bilo pretesno.

Zamajal ga je vihar, ko je stopil na prag. Gori se je pretrgalo nebo in gorski velikani so stali v ognju. Jemalo mu je vid, ko je zavlil po grapi. Globoko je sodel, ko se je dvigal iz gozda.

Ognjeni curki so mu razsvetljevali pot. Kakor se je odprlo nebo, je obstal.

„Kdor je preklet, mu ni za življenje.“

Vihar je utihnil, oblaki so se razvlekli in odkrili migljajoče zvezde. V čistoti ozračja je Martinu odleglo. Tam zadaj je še zamolklo bobnelo.

„Nebo se je usmilo.“ je dejal tako, kakor bi govoril sebi.

Sonce ga je obsulo v Kalcah. Sredi blestečega kamenja je štrlel iz zemlje ožgani štor.

Martin ga je spoznal. „Se dihaš moj stari! Senco ti je pa vzelo.“ je govoril in se zagledal v zenice neba.

\*

Gore so stale, nad njimi so šla leta. Martin se je staral. Nekega dne je prišel v tuhinjsko dolino in se ustavil pri samotni hiši. Gospodar je sedel v hiši, pa je prišel na prag, ko ga je zagledal.

# O Finski in Fincih

Že leta 1938 se je Finska pričela pripravljati na olimpijske igre v Helsinkiju in šele pred kratkim se je davna želja finskega ljudstva uresničila: dežela tisočih jezer je gostoljubno sprejela na tisoče mladih športnikov iz vseh delov sveta, da se v plemeniti borbi pomerijo v številnih športnih panogah, da utrdijo prijateljske vezi med mladino vsega sveta in pripomorejo k sporazumevanju in miru med narodi. Olimpiada v Helsinkiju bi naj bila leta 1940, toda tedaj so že gmelnj topovi in narodi sveta so imeli važnejše skrbi. Šele dvajset let pozneje se je temu žilavemu in delavnemu narodu uresničil njegov davni sen — in te dni so oči vsega sveta uprte v finsko prestolnico Helsinkij.

Če stopimo na stolp velikega olimpijskega stadiona v Helsinkiju, opazimo za morjem hiš tega velikega mesta polotok Põrkälä, ki je danes močno oporišče sovjetske vojne mornarice. Morda je prav pogled na to sovjetsko trdnjavo tik ob finski prestolnici najbolj karakterističen za delikatni položaj, v katerem se nahaja današnja Finska.

„Če hočete spoznati Finsko, ne smete ostati predolgo v Helsinkiju. Peljati se morate na deželo“, mi je dejal moj finski prijatelj. Menda niso v nobeni drugi državi na svetu vezi med mestom in podeželjem tako tesne kot v Finski. Ob sobotah popoldne se pelje navadno ves Helsinki v gozdove ob jezerih, kjer prebije konec tedna v preprosti lesenih hiškah.

Že nekaj kilometrov izven Helsinkija se prične prava finska pokrajina: temni borovi in smrekovi gozdovi, ki jih tu in tam prekinjejo breze in molčeca jezera. V neskončnost se vrstijo jezera in gozdovi, gozdovi in jezera. Zdi se, kot da je vsa ta narava nedotaknjena in le tu in tam opazi človeško oko med drevjem kakšno samotno hiščo.

Posamezne domačije so včasih do pet kilometrov oddaljene druga od druge, v severnih predelih pa znaša ta razdalja včasih tudi po trideset in več kilometrov. Nobena evropska dežela ni tako redko naseljena kot Finska.

Kljub temu da je Finska neodvisna dežela, v njeni zunanji politiki ne bi mogli govoriti o popolni neodvisnosti. Izobliga je veliki sosed Sovjetska zveza. Da se izogne zunanje-političnim težavam, skrbi finska vlada, da uskladi svojo zunanjo politiko kolikor je mogoče z interesi Sovjetske zveze. Čeprav si Moskva na tihem želi, da bi zavladovala na Finskem informbirojevska komunistična stranka, se vendar zaveda, da to pri Fincih zaradi njihove svobodoljubnosti in odločnosti ni mogoče in zato se zadovoljuje s politiko kolikor toliko „dobrega sosedstva“.

Ta nenavadna politična situacija, v kateri se nahaja Finska, se odraža seveda tudi v vsem življenju te majhne dežele. Tako vidite v finskih kinih ameriške in sovjetske filme, po trgovinah vidite blago sovjetskega in ameriškega izvora in po cestah drčijo moderne ameriške limuzine in avtomobili sovjetskih znamk.

Finci so trdi in odporni narod, kakor je trda in odporna zemlja, na kateri prebivajo. V večni borbi z naravo so se privadili vztrajnosti in potrpežljivosti. Finci imajo dobre živce. Zato tudi dosegaajo takšne uspehe — ne samo v športu, temveč tudi v svoji politiki.

V duševnem življenju Fincev je prav tako opaziti neko uravnoteženost. Fincev misli le počasi, se ne razburja, zato pa rad filozofira. In dolgi zimski večeri so na Finskem posebno primerni za to. V Helsinkiju vzbujajo pozornost veliko število knjigarn. Skoro vsaka ulica ima svojo „kirjakau-pa“ (knjigarno) in „Stockmans alademska bok-handel“ je s svojimi osemnajst kilometrov dolgimi knjižničnimi policami največja knjigarna v Evropi. Toda Finci ne čitajo samo mnogo, tudi svojo pomembno lastno literaturo imajo, čeprav skoro brez vsake tradicije. Šele slavni finski pesnik Ale-

xid Kivi (1834—1872) je pripomogel, da je finski jezik zmagal nad švedskim, ki je tedaj vladoval v finski književnosti.

Na finskih visokih solah je opaziti sorazmerno velik odstotek ženske mladine. Od 10.000 študentov, kolikor jih ima ta država, je nad 4000 deklet. Na Finskem je večina žena zaposlenih. Finske žene, ki imajo zaradi svojih širokih pleč in koščatih obrazov za naše nazore bolj malo „ženskega“ na sebi, živijo samostojno in se zelo aktivno udeležujejo na vseh področjih javnega življenja. Mnogo se bavijo s športom. Že v stari Finski je bil običaj, da moške niso izbirali žen po njihovi lepoti ali nežnosti, temveč predvsem po njihovi moči in razumu.

V svoji zgodovini je bila Finska pogosto zapletena v vojne, tako da žene, ki so ostale doma, niso samo vzgajale otrok, temveč so tudi obdelovale polja. Ko je bil sovražnik premagan, sta mož in žena skupno sodelovala pri obnovi dežele. Žena na Finskem se že zgodaj privadi k samostojnosti in je v vseh oziirih možu enakopravna. Zato na Finskem tudi ni nevljudno, če mož pri vstopu v tramvaj ne daje prednosti ženi in če ji v javnih prevoznih sredstvih ne odstopi sedeža.

Stanovanjska kultura je na Finskem visoko razvita. Hiše niso zidane samo moderno in praktično, temveč tudi zelo okusno. Sirotišnice in domovi onemoglih so prave steklene palače in so zelo malo podobni sorodnim ustanovam po svetu. Udobna in izredno praktična stanovanjska oprema ter telefon v stanovanju je karakteristika velikega dela finskih stanovanj. Velika razprostranjenost dežele in redka naseljenost sta pripomogli, da je finsko ljudstvo izredno gostoljubno.

Helsinki ne pozna nobenih nezdravih stanovanj. Sicer se je najemina v zadnjem času znatno dvignila, vendar je življenjski standard dežele

še vedno tako visok, da si lahko delavec privoščil zdravo stanovanje, posebno ker so tudi žene po večini zaposlene. Imajo pa Finci svoj velik nacionalni problem. Može namreč znosijo precejšen del svojih dohodkov v „ravintolas“. Neka žena je o tem problemu dejala: „Me smo naravnost prisiljene, da se zaposlimo, ker naši možje lep del dohodkov zapijejo...“

Razen zunanje-političnih težav je alkohol finski problem števil. 1 in je zaradi tega na dokaj nenavaden način racioniran. Samo tisti, ki naroči v restavraciji določeno količino jedil, lahko naroči tudi še čašico žganja. Čeprav zapirajo na Finskem večino restavracij zvečer ob šestih, spadajo pijanci k vsakodnevnim slikam finskih ulic. Pravijo, da je hladno in surovo podnebje povzročilo to prekomerno pitje alkohola. Neki finski prijatelj mi je nekoč dejal: „Mi Finci smo mračen narod kakor je mračna naša dežela. Če se hočemo sprostiti in biti veseli, sežemo po alkoholu...“

Sport ima v finskem življenju izredno važno vlogo. Noben drug narod na svetu se ne bavi tako strastno s športom in nima tako lepih športnih naprav kot Finci. Razen smučanja, h kateremu je vsak Fincev pozimi skoraj prisiljen, je posebno priljubljena atletika. Na podežlju je vsakdanji prizor, če mladi fantje mečejo kroglo ali tečejo skozi gozd. Kroglo in kozli za skakanje spadajo k inventarju vsake kmečke hiše — prav tako kot sauna, finska parna kopel. Finsko ljudstvo, ki šteje okoli štiri milijone, ima nad 500.000 saun. Na deželi gradijo saune povečini v bližini jezer, tako da lahko kopalci iz vroče parne kopeli takoj skočijo v mrzlo jezero. Pozimi, ko je voda zmrznjena, se kopalci po parni kopeli povaljajo po snegu — in se ne prehladijo. Sport in sauna sta finsko ljudstvo utrdila.

C. Rolf

## Klobasnica ali Globasnica?

(Nadaljevanje s 3. strani)

roškem deželnem zakoniku leta 1854, pa najdemo obliko Klobasnica. Tako se je dolga, dolga leta pisalo, še iz leta 1888 sem čital v Koledarju Mohorjeve družbe tiskano: Klobasnica.

Poudariti je treba, da so naši pismeni viri razmeroma mladi in šele nekako pred sto leti smo začeli bolj splošno in podrobno zapisovati naša krajevna imena.

Zato pa je za nas glavni vir — izgovorjava domačinov. Vedno in vedno je treba poudarjati in kakor domačini govoriti, tako bi imeli krajevna imena pisati, seveda brez narečnih posebnosti. Kdor ljudstvo posluša, ta sliši samo Klobasnica, ne Gvobasnica. Naglašeni „o“ je podjunska narečna posebnost za pismeni a, saj govorijo tudi gvóva. Pišemo pa glava in Klobasnica.

Naj ja ne misli kdo, da je ljudska govorica pokvarjena, da jo je treba „popraviti“ in pisati Globasnica. To bi bilo domišljavo, otroško prevzetno! Jezikoslovje je danes vendar prišlo tako daleč, da govorica naroda ne smatra za pokvarjen pismeni jezik. Učenjaki, in to ravno največji na univerzah in akademijah, dokazujejo, da je bil najprej ljudski jezik, potem šele je prišla pisava. Pismene oblike se

morajo ravnati po ljudstvu, ne pa narobe. Če še tako dolgo pišemo Globasnica, ljudstvo bo govorilo začetni K.

Ali obstoja kak poseben razlog, da pišemo v nasprotju z ljudstvom — Globasnica? Ne vidim drugega razloga, kakor slepo posnemanje nemške pisave! To pa ni častno. Se učeni Nemci tako oponašanje ne odobravajo. Ptice, ki se dičijo s tujim perjem, služijo še v basnih za slab vzgled.

Ime Klobasnica je častno in lepo. Kaj je prvotno pomenilo? Tega ne vemo zanesljivo. Vemo pa, da so Hrvati imeli v srednjem veku najvišje plemiče z imenom Klobasiči. Mogoče je kak Klobasič v sivi davniini ustanovil našo Klobasnico in je kraj dobil po njem ime. To je tem bolj mogoče, ker imamo v okolici več „hrvaških“ imen. Še nemški učenjaki so doglali, da ima Banja ves svoje ime od beseda „ban“ — to pa je bil najvišji državni glavar na Hrvaškem. Tudi v Podjuni imamo ves Mohliče, ki je mogoče v jezikovni zvezi z starohrvatskim Muhlo — to je bil eden izmed sedem bratov, ki so Hrvata pripeljali na jug.

Tako torej noben pameten razlog ne obstoja za pisavo Globasnica. Vsi razlogi pa govorijo za Klobasnica. Čas bi bil, da se ta naša prvotna pisava vzpostavi.

Dr. Šašel Josip

## RADIO PROGRAM

### RADIO CELOVEC

Nedelja, 27. julij:

7.15 Duhovni nagovor. Pester spored — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 13.15 Koncert na prostem — 13.30 Olimpijske igre 1952 — „Hubertus in Diana“ — slušna igra — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 Otroška oddaja — 18.30 Sport in glasba — 20.15 Sportna poročila — 20.20 „Vse za denar!“ — pestra oddaja — 22.15 Olimpijske igre 1952.

Ponedeljek, 28. julij:

6.10 Sportna poročila od nedelje — 7.15 Pestre melodije — 10.30 Mali koncert — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Glas mladine — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Teden in mi. Okoli tekočega dela v kmečkem gospodarstvu.

Torek, 29. julij:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.30 Olimpijske igre 1952 — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. Okno v svet — 16.00 Koncertna ura — 18.30 Poročila. Objave. Zdravniški vedež. Okno v svet — 16.00 Koncertna ura — 18.30 „Dovolite, da vam predstavimo: Ženski sekstet iz Sel“ — 18.45 Kmečka oddaja — 19.15 Lepe melodije — 20.15 Operni koncert — 21.15 Slušna igra.

## KINO-PREDSTAVE

### CELOVEC

#### Carinthia

Od 29. do 31. julija:

Flammendes Tal, barvni film

#### Peterhof

Od 29. do 31. julija:

Söhne der grünen Hölle

#### KRIVA VRBA

Od 26. do 27. julija:

Seltsame Geschichte des Brandner Kasper

28. in 29. julija:

Der Todeskuss

#### VELIKOVEC

27. julija: izreden program!

28. in 29. julija:

Weisse Teufel

## NAJSTAREJŠA ZNAMKA NA KOROŠKEM VELESEJMU

V okviru posebne razstave, ki jo bo priredila pod pokroviteljstvom prezidenta poštne direkcije avstrijska Zveza nabiralcev poštne znamk na Koroškem velesejmu, bodo pokazali tudi najstarejšo poštno znamko, ki so jo nedavno odkrili v Mallnitzu.

## BREZMESNI DNEVI UKINJENI

Ker vlada na mesnem sektorju primeroma zadovoljliva oskrba, so po uredbi od dne 22. julija 1952 omejitve o prodaji mesa, produkciji in prodaji klobas do konca septembra ukinjene.

## NEPOPUSTLJIVOST FINANČNEGA URADA

Neki odlok finančnega ministrstva odreja ostrejši način pri iztirjanju vseh vrst davkov. Ugodnosti plačilnih olajšav bo mogoča le na podlagi zelo strogih meril. Popolnoma bo izključeno podaljšanje plačilnih rokov za prometni davek in davek za mezde, ki pomenita najizdatnejši vir za državno blagajno. Ugodnost plačil na obroke bodo o upravičenosti v vsakem primeru natančno preiskali. Podaljšanje plačilnega termina pri zaostankih nad 50.000 šilingov je vezano na dokaz o likvidnosti dolgujočega podjetja.

## OBMEJNI PROMET MED AVSTRIJO IN JUGOSLAVIJO

Poročajo, da se bo sredi avgusta sesla v Bad-Gleichenbergu mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija, ki naj na podlagi načelnih sklepov sprejetih pri nedavnem obisku avstrijskega ministra za zunanje zadeve dr. Gruberja, v Beogradu reši vprašanje drobnega obmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo. Ta promet obsega predvsem izkoriščanje dvo-lastniških posestev iz obeh strani mejne črte. Avstrijsko delegacijo bo vodil pooblaščen minister dr. Schleinitz, na čelu jugoslovanske delegacije pa bo načelnik evropskega oddelka ministrstva za zunanje zadeve Drago Vučinić.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek. Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2 Postschleiffach 17.

„Pojdi z mano!“ mu je dejal Martin tiho. Hodila sta po cesti in molčala, dokler nista zavila v hosto. Tam se je Martin ustavil.

„Tvoja puška je zarjavela,“ je dejal.

Oni je potrdil. „Ne pojdem več, Martin. Že leto dni me ni bilo.“

„Vem! Zato sem prišel. Da se odveževa. Grobovi so najini.“ — „Najini!“ —

„Vsi so pomrli. Mecešnova veja se je posušila.“

„Tri otroke imam.“

„Tudi jaz jih bom imel.“

Oni se je začudil. „Kako, Martin?“

Martin se je naslonil na drevo in uprl oči vanj. „Gozdar je umrl. Ponudili so mi službo. Pa sem mislil, če je Janez še z mano, ne vzamem. Tako ni nikogar več. Jutri pojdem, da se pomenim!“

„Prav je tako, Martin. Ti se ne moreš ločiti od gamzov.“

„Ne morem. Nekdaj sem mislil, da bi kupil mlin tam ob vodi, pa...“ Beseda mu je zastala, oči so se izgubile v globini gozda. „Zmenila sva sel!“

Drugi dan je postal Martin gozdar in zapriseženi lovec. Ko je Liza zvedela, se je prestrašila, da ji je zastala kri. Zvečer je sedela s sinom Jakobom ter mu dejala.

„Ti, Bosov je lovec.“

„Vem, mati.“

„Jakob kakor se Bog prosi te rotim, ne hodi več!“

Sin se je zasmejal. „Star je, mati, star. On

vé, da tudi mi ne poznamo usmiljenja.“

„Jaz sem se ga zmeraj bala. Satan je s tem človekom.“

„Pravijo, da sta se imela rada, mati?“

Oči so se ohladile pod sivimi lasmi.

„Kaj bi ti tajila? Ko sem bila še mlada, sem ga imela. Najlepsi fant je bil, le srca ni imel. Še na očetovem pogrebu ga ni bilo. Mati je na smrtni postelji poslala ponj brata, sedanje-ga Bosa, Martin ni prišel. Malokoga je preklelo toliko ljudi, kot njega.“

Sin je povsíl glavo.

„Meni je storil strašno krivico. Pozabljena je. Ampak, če bi zdajle stopil pred me, roke bi mu ne mogla dati.“

„Mati...!“ Sin je vstal in pogledal mater. Nič drugega ni rekel, toda ona je vse vedela. Vstala je ter razklenila roke. „Sin! Jakob!“

Stala sta in se gledala. Nato je ona zakričala. „Jakob, ne, tega ne! Bog mi je priča, pozabila sem. Nikoli več bi ti ne mogla reči: sin!“

Jakob je sedel nazaj. „Nič nisem rekel, mati!“ Luč mu je padala na rdečo glavo, ogenj v zelenkastosivih očeh je ugasnil. Pegasto obličje se je zavrtno posmešnilo.

Liza je poznala sina in se je vselej bala, kadar je odhajal na divji lov. Tolažila se je. „V krvi jim je. Kadar postane gospodar, ne bo več hodil. Če bi ga Jakob?... O bog varuj ga greha...“

Še bolj se je tresla, ker so ljudje govorili o

njem: „Zaznamovan je. Božja jeza je nad njim: Rdeči!“

Drvarji so se menili v gozdu: „Si slišal? Rdeči je streljal.“

Martin pa ni hotel slišati.

Redko je prihajal v vas. Ni ga bilo, ko je zbolel Revež in legel.

„Oh, da bi ga še enkrat videl!“ si je želel starček ter se zaman oziral v vrata. Kolesa so stala in se niso več ganila. Le bebec Boštjan je postajal tam spodaj in se igral z njimi.

Trudne so bile Reveževe oči, upanje je ugasnilo. Od dne do dne je bolj hiral. Jest ni mogel, le pil je še.

Po cele ure je upiral oči tja gori v kot, kjer je bila utelešena njegova poslednja misel. „Teže nisem premagal.“

Duh je umiral. Spal je dolgo in kadar se je prebudil, je izgubljeno pogledal krog sebe.

Zvečer se je igral Boštjan s kolesi. Po svoji jih je razvesil, spojil z vrstico in se radostno smejal, ko so se hitro vrtela.

„A... a... arti... I... i!“ je jecjal.

Revež se je prebudil. Oči in ustnice so se smehljale. Neslišno je izdihnil.

Par dni nato je prišel Martin in je moral s silo odpeljati Boštjana, ki se ni mogel ločiti od kočice. S seboj je nosil kolesa, jih je v Martinovem domu zopet razvesil. Tam se je igral vse večere. Martin ga je gledal. Rad je imel Reveža in z bridkostjo mislil nanj.

(Dalje)